

Republica Moldova
Ministerul Finanțelor

***Cadrul de cheltuieli pe termen mediu
pe anii 2007-2009***

Chișinău 2006

Cuprins

<i>Sumar</i>	<i>i</i>
<i>Introducere</i>	<i>3</i>
<i>Capitolul I. Contextul macroeconomic</i>	<i>5</i>
A. Economia mondială în anul 2005 și perspectivele pe termen mediu	<i>5</i>
B. Tendințe economice recente ale Republicii Moldova.....	<i>5</i>
C. Prognoza actualizată a indicatorilor macroeconomici pe anul 2006	<i>6</i>
D. Prognoza macroeconomică pe anii 2007-2009 și politicile de susținere a creșterii economice.....	<i>7</i>
<i>Capitolul II. Cadrul de venituri publice</i>	<i>11</i>
A. Tendințe recente în domeniul veniturilor publice.....	<i>11</i>
B. Politica fiscală și politica de administrare fiscală pe anii 2007 - 2009	<i>12</i>
C. Prognoza veniturilor publice pe anii 2006 – 2009	<i>18</i>
<i>Capitolul III. Datoria de stat și sursele de finanțare</i>	<i>21</i>
A. Tendințe recente în domeniul datoriei de stat și evoluția surselor de finanțare a bugetului	<i>21</i>
B. Politica în domeniul managementului datoriei de stat pe anii 2006-2009	<i>23</i>
C. Prognoza plăților aferente și a soldului datoriei de stat pe anii 2006-2009	<i>24</i>
D. Prognoza surselor de finanțare pe anii 2006-2009	<i>26</i>
<i>Capitolul IV. Cadrul financiar global</i>	<i>27</i>
A. Resursele publice	<i>27</i>
B. Cheltuielile publice	<i>29</i>
C. Factorii de risc	<i>30</i>
<i>Capitolul V. Politica în domeniul cheltuielilor publice</i>	<i>32</i>
A. Obiective generale ale politicii cheltuielilor publice	<i>32</i>
B. Prioritățile cheltuielilor publice și alocările sectoriale.....	<i>32</i>
C. Cheltuielile publice pe categorii economice.....	<i>37</i>
<i>Capitolul VI. Bugetele unităților administrativ-teritoriale și relațiile cu bugetul de stat</i>	<i>41</i>
<i>Încheiere</i>	<i>46</i>
<i>Lista anexelor și notelor tehnice</i>	<i>48</i>

Sumar

CCTM pe anii 2007-2009 are drept scop furnizarea unui cadru macro-fiscal cuprinzător pentru planificarea bugetului public național pe anul 2007 și oferă o prognoză pe termen mediu a resurselor disponibile pentru realizarea programelor de dezvoltare social-economică a țării.

Contextul macroeconomic

Creștere economică, dezinflație, stabilitatea cursului de schimb

În ultimii ani (2003-2005) economia se caracterizează prin: (i) ritmuri de creștere reală a Produsului Intern Brut (în continuare PIB) de peste 6 la sută anual, (ii) reducerea nivelului inflației de la 15,7 la sută în 2003 la 10 la sută în 2005 și (iii) o stabilitate relativă a cursului de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință.

În anul 2006 PIB se estimează în volum de 43 miliarde lei, cu o creștere reală de 6,5 la sută față de anul precedent, inflația medie anuală la nivel de 9,9 la sută și cursul de schimb mediu anual de 12,9 lei pentru un dolar SUA. Salariul mediu lunar pe economie se estimează pe anul 2006 la nivel de 1650 lei cu o creștere reală față de anul precedent de 14 la sută.

Pentru anii 2007-2009 se prognozează o creștere reală a PIB de 6 la sută anual, generată preponderent de sectorul serviciilor, de creșterea producției industriale și a producției agricole. Procesul de dezinflație va continua, astfel încât, în anul 2009, rata inflației să fie de 7 la sută, iar cursului de schimb se va menține stabil. Salariul mediu lunar pe economie se preconizează să crească anual cu circa 12 la sută în termeni reali, atingând în anul 2009 nivelul de 2860 lei.

Cadrul de venituri publice

Politica fiscală

Echitate, stabilitate, transparență fiscală

Măsurile de politică fiscală preconizate pentru anii 2007-2009 au drept scop asigurarea echității, stabilității și transparenței fiscale, precum și optimizarea presiunii fiscale și extinderea în continuare a bazei fiscale. În special, acestea prevăd următoarele:

- reducerea în continuare a cotelor inferioare a impozitului pe venitul persoanelor fizice, concomitent cu modificarea, începând cu 2008, a structurii și mărimii grilelor de venit impozabil. Primele două grile vor fi substituite prin una în mărimea venitului impozabil pînă la 21000 lei anual cu cota de 7%, și menținerea ultimei grile de venit impozabile în mărime de peste 21000 lei cu cota maximă de 20%;
- majorarea scutirilor personale anuale, de la 4500 lei – în 2006 la 5400 lei - în 2007, la 6300 lei – în 2008 și la 7200 lei - în 2009;
- majorarea scutirilor anuale pentru persoanele întreținute, de la 840 lei – în 2006 la 1440 lei – în 2007, la 1560 – în 2008 și la 1680 lei – în 2009;

- continuarea redistribuirii cotelor contribuțiilor de asigurare socială de stat în vederea reducerii acestora cu un punct procentual pentru angajator și, respectiv, majorarea cotei individuale a salariatului. Până în anul 2009 acestea vor atinge 23% pentru angajator și 6% pentru salariat față de 26 % și 3% stabilite în anul 2006;
- majorarea cotei primei de asigurări medicale de la 4% în 2006 la 5% în 2007, din care 2,5% pentru angajator și 2,5% pentru salariat, cu examinarea posibilității majorării acesteia în anii 2008-2009;
- menținerea cotei impozitului pe venitul persoanelor juridice la nivelul anului 2006 - de 15%;
- acordarea unor stimulente fiscale suplimentare la impozitul pe venitul persoanelor juridice pentru încurajarea investițiilor private (dobânzile, cheltuielile deductibile, royalty, perioada de reportare a pierderilor fiscale, ș.a.);
- menținerea cotelor curente ale TVA, concomitent cu revizuirea listei mărfurilor (serviciilor) impozitate la cota zero a TVA. Începând cu 2007 va fi anulată cota zero a TVA la lucrările de construcție a caselor de locuit;
- ajustarea cotelor accizelor a unor mărfuri accizate la nivelul inflației și modificarea cotelor compuse la producția alcoolică;
- implementarea treptată a noului sistem de impozitare pentru diferite categorii de bunuri imobiliare la valoarea de piață a acestora. În 2008 se preconizează implementarea primei etape a noului sistem de impozitare prin aplicarea acestuia asupra bunurilor imobiliare cu destinație locativă – apartamente și case de locuit individuale din municipii și orașe inclusiv localitățile din componența acestora;
- punerea în aplicare a Titlului IX al Codului fiscal „Taxele rutiere” începând cu anul 2007;
- elaborarea în 2007 a titlului X al Codului Fiscal „Impozitele sociale”, care va reglementa aplicarea contribuțiilor de asigurare socială de stat și primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, achitate de către angajator și salariat.

Administrarea fiscală

Principalele direcții ale *politicii în domeniul administrării fiscale pe anii 2007-2009* vor fi: (i) perfecționarea măsurilor de asigurare a executării obligației fiscale; (ii) eficientizarea metodelor de control și coordonarea activităților de control; (iii) computerizarea în continuare a procedurilor fiscale; (iv) perfecționarea mecanismului de administrare fiscală (titularii de patente de întreprinzător); (v) extinderea spectrului de consultanță fiscală.

Prognoza veniturilor publice

Tendențele recente în domeniul veniturilor publice denotă o creștere semnificativă a acestora de la 34 la sută în PIB în anul 2003 la circa 39 la sută în 2005. Această creștere a fost susținută de creșterea economică din ultimii ani, creșterea comerțului exterior, majorarea salariilor, precum și măsurile de îmbunătățire a administrării fiscale.

În perioada 2007-2009 veniturile totale ale bugetului public național se estimează să crească de la 16,6 miliarde lei în 2006 (scontat) la circa 24 miliarde lei în 2009 sau cu circa 15 la sută în mediu anual.

Veniturile bugetului vor spori în funcție de creșterea economică

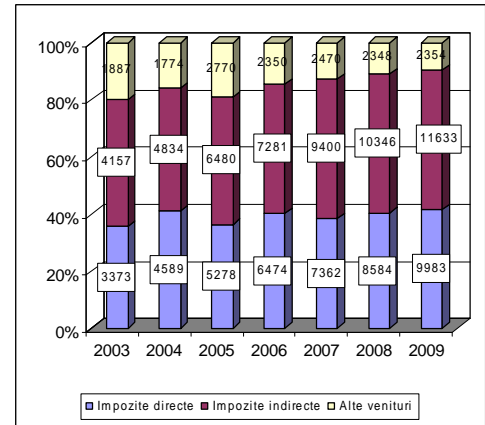
Sursa principală a veniturilor publice pe termen mediu va continua să fie veniturile fiscale, care vor crește în suma totală a veniturilor de la 85,8 la sută în 2006 pînă la circa 90 la sută în 2009 (Diagrama A).

O creștere considerabilă, de circa 59 la sută, vor înregistra impozitele directe preponderent din contul primelor de asigurări medicale și contribuțiilor de asigurare socială de stat. Creșterea PIB și majorarea importurilor vor contribui și la o sporire semnificativă a impozitelor indirecte, în special a celor legate de comerțul exterior și TVA.

Veniturile nefiscale, precum și veniturile fondurilor și mijloacelor speciale, în perioada 2007-2009 în termeni nominali vor rămîne practic la nivelul scontat pe anul 2006.

În următorii trei ani structura veniturilor publice ar putea fi modificată odată cu semnarea Memorandumului privind politicile economice și financiare între Guvernul Republicii Moldova și FMI, ca urmare la ce finanțarea bugetului sub formă de granturi din partea donatorilor se presupune a fi mai activă.

Diagrama A. Structura veniturilor publice, 2003-2009

Datoria de stat și sursele de finanțare

Deservirea datoriei de stat va continua sa diminueze ca pondere în PIB

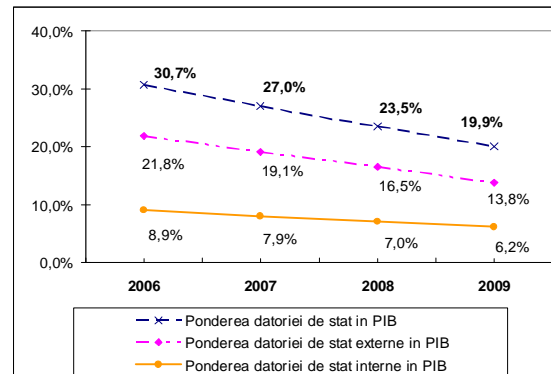
În ultimii ani gradul de îndatorare a Republicii Moldova s-a redus esențial, de la circa 57 la sută în PIB în anul 2002 la circa 33,2 la sută din PIB la sfîrșitul anului 2005. În anii următori se va menține această tendință de reducere, în anul 2009 volumul datoriei de stat constituind circa 20 la sută din PIB (graficul B).

La baza prognozei indicatorilor datoriei de stat pe anii 2006-2009 sînt evoluția prognozată a indicatorilor macroeconomici, restructurarea datoriei bilaterale prin Clubul creditorilor de la Paris, precum și asumările de finanțare din

contul surselor externe și interne.

Datoria de stat externă căreia în anul 2006 îi revine circa 71 la sută din volumul total al datoriei, va înregistra o diminuare de la 720,2 mil. dolari SUA la sfîrșitul anului 2006 (9362,6 mil. lei) pînă la 685,8 mil. dolari SUA (8709,7 mil. lei) la sfîrșitul anului 2009. În același timp datoria de stat internă va înregistra o creștere

Graficul B. Dinamica datoriei de stat în PIB, 2006-2009

în valori nominale de la 3848,3 mil. lei la sfârșitul anului 2006 până la 3911,9 mil. lei la sfârșitul anului 2009 ca urmare a emisiei în continuare a hîrtilor de valoare de stat.

Plățile pentru deservirea datoriei de stat în perioada 2006-2009 vor consuma cîte circa 1,3 miliarde lei anual, povara acestora asupra veniturilor fiscale ale bugetului de stat, diminuându-se de la 17% în 2006, până la 11% la sfârșitul anului 2009.

Proгноza surselor de finanțare se bazează pe asumările de menținere a deficitului bugetar în limite ce nu ar depăși 0,8 la sută din PIB în anul 2006 și 0,5 la sută în anii 2007-2009, avînd la bază și asumările de restructurare a datoriei de stat externă prin intermediul Clubului de la Paris.

În perioada 2006 - 2009, se preconizează că, Guvernul va beneficia de granturi și credite din exterior pentru susținerea bugetului și proiecte investiționale în sumă totală de circa 188,9 mil. dolari SUA, ceea ce este mai puțin comparativ cu plățile preconizate față de creditorii externi – 249,9 mil. dolari SUA. Împrumuturile externe se vor rezuma doar la cele pentru proiectele investiționale.

Politica pe termen mediu (2006-2009) în domeniul datoriei de stat prevede implementarea măsurilor de menținere în limite sustenabile a nivelului datoriei, și asigurarea surselor necesare pentru finanțarea deficitelor bugetare, precum și acoperirea serviciului datoriei la un cost cît mai redus. De asemenea se va urmări micșorarea în continuare a poverii deservirii acesteia, precum și atragerea împrumuturilor noi la condiții cît mai favorabile în scopuri investiționale.

Cadrul financiar global

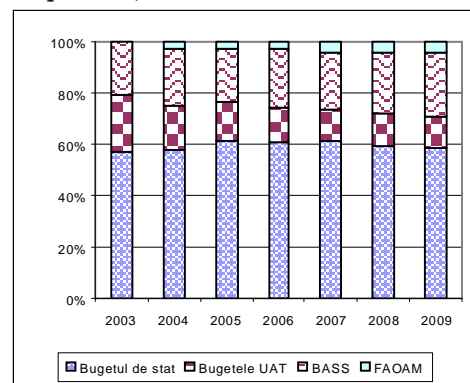
Veniturile publice

Veniturile BASS și FAOAM vor crește cu ritmuri mai sporite

În perioada 2007-2009 veniturile totale ale bugetului public național se estimează să crească de la 16,6 miliarde lei în 2006 (scontat) la circa 24 miliarde lei în 2009, înregistrînd concomitent o diminuare lentă de la 38,5% la 37,9% ca pondere în PIB.

Cu toate că cota majoră în veniturile publice totale, de circa 74,5 la sută în 2006 (scontat), o dețin veniturile bugetului de stat și bugetelor UAT, cele mai rapide creșteri vor înregistra veniturile fondurilor de asigurare obligatorie de asistență medicală, care către anul 2009 se vor dubla în termeni nominali față de 2006 (scontat). Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat vor crește în această perioadă cu circa 63 la sută, iar veniturile bugetului de stat și bugetelor UAT vor crește mai lent cu circa 38 și 30 la sută, respectiv. (Diagrama C).

Diagrama C. Veniturile publice pe componente, 2003-2009

Cheltuielile publice

Avînd la bază cadrul general de resurse (veniturile plus sursele de finanțare), în următorii ani cheltuielile publice vor crește în mediu anual cu circa 15 la sută în termeni nominali, atingînd în anul 2009 volumul de 23,9 miliarde lei. Ritmurile

anuale de creștere a cheltuielilor în următorii trei ani se vor încetini, înregistrând o diminuare lentă ca pondere în PIB de la 39,3 la sută în anul 2006 (scontat) până la 37,7 la sută în anul 2009.

Ca și la partea de venituri, ritmuri mai rapide de creștere vor înregistra cheltuielile fondurilor de asigurare obligatorie de asistență medicală și cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat, care în perioada 2007-2009 vor crește în termeni nominali față de 2006, respectiv, cu circa 73 și 57 la sută.

În perioada 2006-2009, suma cumulativă a transferurilor din bugetul de stat altor bugete va crește de la 2683,9 mil. lei în anul 2006 la 3698 mil. lei în anul 2009 sau cu 38 la sută. O creștere mai semnificativă vor înregistra transferurile către fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală (cu 58 la sută) și către bugetul asigurărilor sociale de stat (cu 40 la sută).

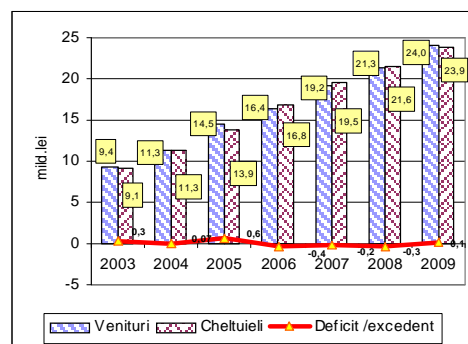
Balanța financiară globală

Deficitul bugetar nu va depăși 0,5 la sută din PIB

Luând în considerare sursele de finanțare care pot fi atrase și mijloacele acumulate la conturile bugetelor, precum și posibilitățile de restructurare a datoriei de stat externe prin intermediul Clubului de la Paris, pe anii 2007-2008 se prognozează deficit în mărime de 0,5 la sută din PIB, iar pe anul 2009 insuficiența de surse implică un excedent bugetar de circa 0,2 la sută din PIB (Diagrama D).

Existența excedentului bugetar este condiționată nu de surplusul veniturilor publice, dar de lipsa surselor de finanțare în afara veniturilor bugetului și necesitatea onorării angajamentelor la datoria externă și internă din contul veniturilor fiscale.

Diagrama D. Cadrul financiar global, 2003-2009

Factorii de risc

Principalii factori de risc care ar putea influența negativ cadrul general de resurse pe termen mediu se referă la:

- (i) nivelul în creștere al deficitului balanței de plăți, care se prognozează să crească până la circa 50 la sută din PIB, ar putea provoca probleme din punct de vedere a durabilității externe;
- (ii) restricțiile impuse de Federația Rusă asupra exportului de vinuri, până la găsirea unor noi piețe de desfacere, vor încetini ritmurile de creștere a exporturilor, în general, precum și a producției din industria viniviticolă și ramurile conexe, în particular.
- (iii) evoluțiile în creștere a prețurilor mondiale la petrol și situația incertă privind prețul la gazele naturale, ar putea reduce semnificativ creșterea reală a cheltuielilor bugetare și ar putea impune eventuale cereri de cheltuieli suplimentare pentru sfera bugetară.

(iv) evoluția cursului de schimb al monedei naționale, susținut de intrările masive de valută în țară, ar putea crea presiune suplimentară asupra creșterii importurilor, precum și ar avea o influență dublă - atât asupra veniturilor, cât și asupra cheltuielilor bugetare.

Promovarea unei combinații de politici macroeconomice adecvate, precum și o politică bugetar-fiscală austeră, cu controlul asupra nivelului deficitului bugetar, ar diminua efectele negative a riscurilor menționate asupra economiei naționale în general, și asupra bugetului în parte.

Politica cheltuielilor publice pe anii 2007-2009

Obiectivele politicii cheltuielilor publice pe anii 2007-2009 sînt:

§ asigurarea unei structuri adecvate a cheltuielilor publice, care ar susține calitatea sporită a serviciilor publice cu o creștere treptată a investițiilor pentru infrastructura publică;

§ distribuirea resurselor publice pe sectoare și în cadrul acestora, pe programe și alte activități în conformitate cu prioritățile cadrului general de politici;

§ susținerea reformelor în administrația publică și în sectorul public prin reorganizări de structură, concomitent cu menținerea la un nivel optim a nivelului angajărilor în sectorul public.

Prioritățile de cheltuieli pe anii 2007-2009 sînt axate pe realizarea obiectivelor de dezvoltare social-economică asumate în cadrul diferitor strategii și programe de dezvoltare, printre care se menționează Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei, Programul de activitate a Guvernului „Modernizarea țării-bunăstarea poporului” și alte programe naționale.

Factorii generali care au influențat prioritățile intersectoriale de cheltuieli pe anii 2007-2009 sînt:

- implementarea treptată (2006-2010) a reformei salariale în sectorul public;
- indexarea cheltuielilor pentru mărfuri și servicii în funcție de evoluția indicelui prețurilor de consum și creșterea prețurilor la gazele naturale.
- sporirea treptată a alocațiilor pentru investiții capitale, ca factor ce influențează dezvoltarea economică. În anii 2007-2009 circa 55 la sută din investițiile capitale vor fi direcționate domeniului economic.

E de menționat că costurile înalte legate de implementarea reformei salariale în sectorul bugetar vor consuma o parte considerabilă a resurselor suplimentare disponibile și va limita posibilitățile de finanțare pe termen mediu a noilor inițiative de politică, precum și nu va permite o creștere esențială a cheltuielilor pentru investiții.

Reforma salariale în sectorul public va fi o prioritate pe termen mediu

Cheltuielile pe sectoare

Sectoarele sociale vor beneficia de cele mai mari majorari de fonduri

În contextul priorităților strategice de cheltuieli pe sectoare se evidențiază în continuare blocul cheltuielilor sociale, pentru care se preconizează cele mai mari majorări de fonduri. Prognoza cheltuielilor publice pe principalele sectoare (fără majorarea salariilor) pe anii 2007-2009 se prezintă în graficul E.

Preponderent vor crește cheltuielile în domeniul sănătății, datorită extinderii pachetului de servicii acordate prin intermediul asigurărilor medicale, precum și cheltuielile pentru asigurarea și susținerea socială.

O creștere considerabilă a cheltuielilor, de circa 2,8 ori, se preconizează pentru sfera științei și inovării, care în anul 2009 vor atinge nivelul de circa 0,7 la sută din PIB.

Cheltuielile domeniului economic se estimează cu o creștere de circa 12 la sută în anul 2007, în special din contul celor destinate agriculturii, precum și a celor pentru transport și gospodăria drumurilor. În anii 2008-2009 cheltuielile domeniului economic vor înregistra o diminuare lentă ca urmare a finalizării unor programe preponderent cu finanțare externă, precum și datorită incertitudinii privind finanțarea externă a unor proiecte, care actualmente dețin ponderea majoră în cheltuielile domeniului respectiv.

Plafoanele de cheltuieli de la bugetul de stat pe ramuri și autorități publice centrale, estimate pe anii 2007-2009, vor servi drept limite la care se vor conforma autoritățile publice în procesul formulării propunerilor de buget pe anul 2007 și a estimărilor orientative ale angajamentelor de cheltuieli pe anii 2008 și 2009.

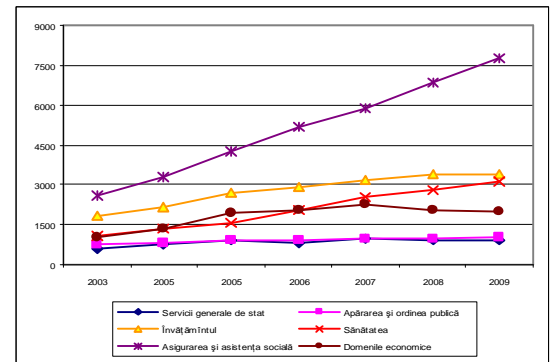
Cheltuielile pe categorii economice

Resursele suplimentare vor fi direcționate pentru investițiile în infrastructură

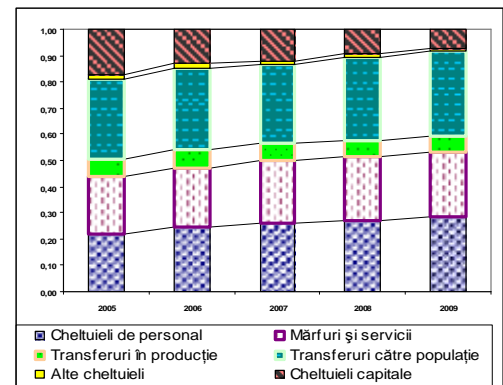
În structura cheltuielilor discreționare, care reprezintă cheltuielile totale fără deservirea datoriei de stat și creditarea netă, cheltuielile curente vor continua să dețină cota preponderentă de circa 90 la sută (Diagrama F).

Evoluția cheltuielilor publice pe principalele categorii economice pe anii 2005-2009 denotă o creștere de circa două ori a cheltuielilor de personal și a transferurilor către populație, precum și a cheltuielilor pentru mărfuri și servicii, crescând concomitent și ca pondere în totalul cheltuielilor discreționare și în PIB.

Graficul E. Cheltuielile publice pe sectoare, 2005-2009

Diagrama F. Cheltuielile publice pe categorii economice, 2005-2009

Circa jumătate din creșterea cheltuielilor pentru mărfuri și servicii revine creșterii cheltuielilor pentru serviciile medicale acordate în condițiile asigurării obligatorii de asistență medicală.

Pentru perioada 2007-2009 se estimează puține rezerve pentru a spori volumul cheltuielilor capitale, constrângerile fiind determinate preponderent de reforma salarială, precum și de incertitudinea finanțării externe a unor noi proiecte investiționale. În anii 2007-2009 volumul investițiilor capitale din contul bugetului de stat și bugetelor UAT se estimează în mediu în sumă de circa 640 mil. lei anual.

Pentru majorarea ponderii cheltuielilor capitale în următorii ani se mizează pe fluxuri externe ca urmare a semnării cu FMI a Memorandumului de politici economice și financiare, fluxuri care la moment sunt dificil de estimat. De asemenea analogic cheltuielilor din ultimii ani, în anii 2007-2009, veniturile suplimentare care vor fi încasate la bugetul de stat și bugetele UAT se vor direcționa prioritar la majorarea volumului de investiții capitale, finanțate de la buget.

Bugetele UAT și relațiile cu bugetul de stat

Veniturile și cheltuielile bugetelor UAT

Nivelul de acoperire a cheltuielilor bugetelor UAT cu venituri va fi în creștere

În anii 2004-2005 veniturile totale ale bugetelor UAT, în valoare nominală, au crescut cu circa 27%, constituind în anul 2005 circa 10 la sută ca pondere în PIB sau 25 la sută în veniturile publice totale.

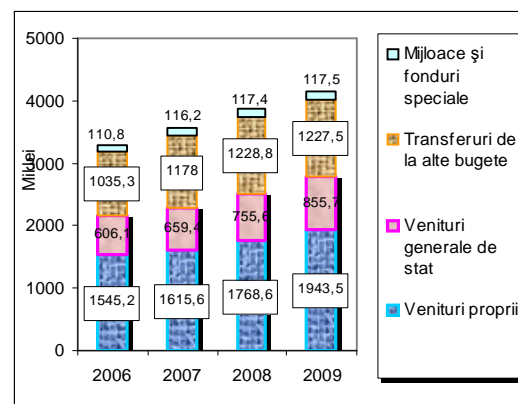
În anii următori veniturile bugetelor UAT se preconizează să crească în valoare nominală de la 3297,4 mil. lei în 2006 la 4144,2 mil. lei în 2009 sau cu circa 26 la sută. Creșterea va fi acoperită preponderent din contul veniturilor proprii și veniturilor generale de stat (Graficul G).

Conform estimărilor pe anii 2007-2009, cheltuielile bugetelor UAT în valoare nominală vor crește cu circa 25 la sută în anul 2009 comparativ cu anul 2006.

E de menționat că cheltuielile prognozate pentru bugetele UAT nu includ mijloacele necesare pentru acoperirea cheltuielilor legate de implementarea noului sistem de salarizare în sectorul bugetar, precum și cheltuielile pentru investiții capitale, care la această etapă sînt preconizate în bugetul de stat. Dat fiind că o parte considerabilă a acestor cheltuieli se gestionează la nivel local, cheltuielile reale ale bugetelor UAT vor depăși nivelul prognozat actual.

Nivelul mediu de acoperire a cheltuielilor bugetelor UAT cu venituri (fără transferuri și mijloace transmise) are o tendință pozitivă, crescînd de la circa 57 la sută în anul 2005 la circa 70 la sută în anul 2009.

Graficul G. Veniturile bugetelor UAT, 2005-2009

Totodată, analiza denotă, că baza fiscală a unităților administrativ teritoriale rămîne insuficientă pentru asigurarea cheltuielilor necesare a bugetelor UAT.

Relațiile cu bugetul de stat

Relațiile bugetelor UAT cu bugetul de stat sunt determinate prin stabilirea normativelor de defalcări de la veniturile generale de stat și a sumelor transferurilor din fondul de susținere financiară a teritoriilor pentru bugetele UAT.

Pentru anii 2007-2009 se preconizează ca defalcările procentuale de la veniturile generale de stat să rămână la nivelul anului 2006.

În anii 2007-2009 volumul transferurilor din fondul de susținere a teritoriilor va crește de la 994 mil. lei în 2006 la 1153,9 mil. lei în 2009, constituind circa 28 la sută din veniturile totale ale bugetelor UAT.

Atît transferurile de la bugetul de stat, cît și volumul total al cheltuielilor bugetelor UAT sunt determinate în funcție de: (i) prioritățile de politică identificate pentru domeniile respective; (ii) datele Biroului Național de Statistică privind numărul populației și structura demografică a acesteia la situația din 1 ianuarie 2006; (iii) normative unice de cheltuieli ce revin unui locuitor, care au fost majorate.

Ritmurile de creștere a normativelor de cheltuieli variază de la o ramură la alta, fiind influențate de politicile în domeniile respective. Cele mai mari ritmuri de creștere a normativelor se preconizează pentru ramura învățămînt și cultură.

*CCTM un
element al
reforme
managementului
finanțelor
publice*

X X X X X

Îmbunătățirea și consolidarea managementului finanțelor publice constituie unul din elementele-cheie ale unui sistem bugetar durabil. În contextul unei agende mai largi de reformă a managementului finanțelor publice, în anii următori vor fi întreprinse o serie de măsuri în vederea dezvoltării în continuare a procesului CCTM ca metodă strategică de elaborare a bugetului. În special, va axa pe: (i) dezvoltarea în continuare a capacităților de prognoză macro-fiscală, (ii) extinderea abordării strategice în planificarea bugetului asupra altor sectoare și UAT, în baza practicii-pilot din cele patru sectoare și trei raioane; (iii) dezvoltarea capacităților de analiză și planificare strategică a autorităților publice; (iv) adoptarea unei abordări mai strategice în procesul de stabilire a plafoanelor de cheltuieli; (v) implementarea Strategiei de comunicare privind CCTM și bugetul anual.

Deasemenea vor fi fortificate mecanismele pentru o mai bună direcționare a resurselor financiare către scopurile SCERS.

Acestea vor contribui la atingerea obiectivului de bază al CCTM, care constă în asigurarea unei consistențe reale între prognozele bugetare ale Guvernului și un cadru macroeconomic și fiscal durabil, precum și la dezvoltarea unui proces de planificare bugetară, axat pe politici și priorități, în care să se evidențieze o legătură mai bună între prioritățile de politică a Guvernului și alocarea resurselor într-o perspectivă de termen mediu.

Introducere

CCTM 2007-2009 – privire generală

1. Cadrul de cheltuieli pe termen mediu (în continuare CCTM) reprezintă un document de analiză și prognoză financiară pe un termen de trei ani, care stabilește parametrii fiscali generali și cadrul strategic pentru elaborarea bugetului public național pe anul următor și a estimărilor acestuia pe termen mediu. CCTM pe anii 2007-2009 constituie o actualizare a prognozelor din CCTM precedent (2006-2008), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1079 din 19 octombrie 2005 și extinde analiza și cadrul respectiv, cuprinzând anul 2009.
2. La baza estimărilor CCTM și a propunerilor de alocare a resurselor stau politicile și prognozele macroeconomice și fiscale actualizate, obiectivele în domeniul datoriei de stat, precum și cadrul general de politici care a ghidat procesul de alocare a resurselor în contextul CCTM, care cuprinde: Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (în continuare - SCERS), Programul de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009 „Modernizarea țării – bunăstarea poporului”, Planul de acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană și alte programe naționale.
3. Estimările cadrului de resurse pe termen mediu, precum și costurile legate de implementarea noului sistem de salarizare în sectorul bugetar, care a fost aprobat de Parlament în decembrie 2005, denotă faptul că posibilitățile de finanțare pe termen mediu a noilor inițiative de politică sunt foarte limitate. De aceea politica bugetară pe anii 2007-2009 accentuează necesitatea îmbunătățirii eficienței de utilizare a resurselor existente, precum și importanța redirecționării alocațiilor de la programele mai puțin prioritare către programele cu un impact mai mare asupra creșterii economice și reducerii sărăciei.
4. Un obiectiv-cheie în procesul pregătirii CCTM a fost îmbunătățirea legăturii între prioritățile de alocare a resurselor și prioritățile de politici guvernamentale, în special cele incluse în SCERS. În anul curent au fost depuse eforturi considerabile în vederea îmbunătățirii acestui aspect, însă analiza întreprinsă și experiența arată că pentru a atinge acest obiectiv este nevoie de mecanisme și proceduri îmbunătățite, precum și de o perioadă anumită de timp. În următorii ani se preconizează elaborarea și implementarea clasificărilor programelor, care va contribui la o alocare mai strategică a resurselor disponibile și va permite o mai bună monitorizare a resurselor alocate din punct de vedere al eficienței și eficacității acestora.
5. La pregătirea CCTM pe anii 2007-2009 un accent sporit a fost pus pe analiza programelor sectoriale de cheltuieli și îmbunătățirea corelării priorităților sectoriale de politică din SCERS și alte documente strategice cu procesul de alocare a resurselor. Aceasta a fost susținută de o revizuire mai detaliată a programelor de cheltuieli și a priorităților în patru sectoare – educația, ocrotirea sănătății, protecția socială și agricultura.
6. Pornind de la importanța investițiilor publice pentru creșterea economică, în contextul pregătirii CCTM pe anii 2007-2009 acest domeniu a fost supus unei analize mai detaliate¹.

¹ Nota tehnică privind situația curentă în domeniul investițiilor publice și prioritățile pe termen mediu se anexează la prezentul document.

Analiza a identificat o serie de rezerve în ce privește managementul investițiilor publice, precum și a accentuat necesitatea susținerii prioritare a investițiilor în infrastructură.

Structura documentului 7. Structura documentului CCTM pe anii 2007-2009 constă din textul de bază, anexe și note tehnice. Partea de bază cuprinde: (i) contextul și perspectivele de dezvoltare macroeconomică; (ii) obiectivele politicii fiscale și politicii de administrare fiscală și prognoza veniturilor publice; (iii) sursele de finanțare a bugetului și managementul datoriei publice; (iv) cadrul financiar global pe termen mediu pentru bugetul public național și analiza riscurilor; (v) politica și prioritățile în domeniul cheltuielilor publice și alocările de resurse pe sectoare; (vi) bugetele unităților administrativ-teritoriale și relațiile cu bugetul de stat.

8. Tabelele justificative detaliate, precum și plafoanele de cheltuieli pentru executorii de buget sunt incluse ca anexe la documentul principal. Notele tehnice conțin analize mai profunde a unor aspecte bugetare-cheie, efectuate întru justificarea concluziilor CCTM pentru 2007-2009. Acestea includ: analiza priorităților de cheltuieli între sectoare; planurile strategice de cheltuieli pentru cele patru sectoare – pilot: educația, ocrotirea sănătății, protecția socială și agricultura; un studiu al măsurilor de politică fiscală implementate în anii precedenți și impactul acestora; o versiune actualizată a notei tehnice privind analiza angajărilor și cheltuielilor de personal în sectorul public, precum și o analiză cu privire la investițiile publice și prioritățile acestora pe termen mediu.

Capitolul I. Contextul macroeconomic

A. Economia mondială în anul 2005 și perspectivele pe termen mediu

Tendințe mondiale 9. Economia mondială în anul 2005 a continuat să înregistreze o scădere a ritmurilor de creștere economică și a atins 4,3 la sută comparativ cu 5,1 la sută în anul precedent. Această diminuare relativă a început să se accentueze în al doilea trimestru al anului 2005, fiind condiționată în mare parte de creșterea prețului la petrol. Principalele surse ale creșterii economice mondiale au rămas economiile Chinei (creșterea economică de 9,9 la sută) și a Statelor Unite ale Americii (3,5 la sută), pe când ritmurile de creștere ale țărilor Uniunii Europene (UE 25) au fost foarte modeste (1,6 la sută). Tabelul I.1 prezintă ritmurile de creștere a produsului intern brut și rata inflației în anul 2005 a unor țări.

Tabelul I.1 Ritmurile de creștere a produsului intern brut și rata inflației, 2005

	PIB, %	Rata inflației (annual), %
SUA	3,5	3,4
China	9,9	1,8
India	7,6	4,6
UE 25	1,6	2,2
Romania	4,1	9,0
Rusia	6,4	10,9
Ucraina	2,4	10,3
Moldova	7,1	11,9

10. Prognozele pe termen mediu privind creșterea economiei mondiale se mențin la nivelul de circa 4,4 la sută. Această creștere va fi determinată, în mare parte, de creșterea economică a Statelor Unite ale Americii (circa 2-3 la sută anual), precum și creșterea economică semnificativă în China (circa 8 la sută) și India (circa 6 la sută), fiind condiționată în general de intensificarea comerțului interior și exterior, preponderent din contul cererii considerabile din partea Statelor Unite ale Americii. Pentru Uniunea Europeană pe termen mediu se preconizează o creștere economică de circa 2,5 la sută.

11. Comunitatea Statelor Independente a înregistrat o creștere de 8,4 la sută în anul 2004, acest ritm încetând în anul 2005 până la 6 la sută. Pe termen mediu se prevede o creștere a PIB cu 5-6 la sută anual, preponderent din contul țărilor exportatoare de produse energetice, creșterii investițiilor străine și continuării dezvoltării pieței mărfurilor din această zonă.

12. Un alt partener comercial principal al Moldovei – România, în anul 2005 a atins un nivel de creștere economică de 4,1 la sută. Prognoza pe termen mediu pentru această țară prevede o creștere economică de circa 6 la sută în mediu anual.

B. Tendințe economice recente ale Republicii Moldova

13. Evoluția indicatorilor macroeconomici în perioada 2003-2005 confirmă menținerea stabilității macroeconomice și continuarea creșterii Produsului Intern Brut (PIB), ca obiectiv primordial al Guvernului în contextul reducerii sărăciei și îmbunătățirii nivelului de trai al populației.

14. Pe parcursul perioadei vizate economia a înregistrat ritmuri pozitive de creștere, concomitent cu o reducere a nivelului inflației, precum și o stabilitate relativă a cursului de schimb al monedei naționale față de principalele valute de referință. În special,

*Tendințe
recente în
economia
Republicii
Moldova*

- § creșterea PIB în prețuri comparabile a înregistrat în mediu 7 la sută anual;
- § nivelului inflației anuale s-a redus de la 15,7 la sută în anul 2003 pînă la 10 la sută în anul 2005;
- § cursul de schimb mediu anual al leului față de dolarul SUA s-a apreciat în perioada 2003-2005 cu 9 la sută, constituind în anul 2005 – 12,6 lei.

15. Relansarea creșterii economice a avut un impact pozitiv asupra sectorului real. Cu toate că în ultimii ani ritmurile de dezvoltare a industriei relativ au diminuat, acestea au înregistrat nu mai puțin de 6 la sută anual. Evoluția producției agricole continuă să fie fluctuantă, înregistrînd în anul 2005 o creștere de 1 la sută în prețuri comparabile față de anul precedent.

16. Sfera serviciilor s-a extins și a atins în anul 2005 circa 54 la sută din PIB. Creșterea esențială a serviciilor a fost condiționată, în mare măsură, de creșterea puterii de cumpărare a populației.

17. În anul 2005 la creșterea PIB semnificativ a contribuit creșterea impozitelor nete pe produs și import – cu circa 22,5 la sută față de anul precedent. Important este că partea majoră a acestora (circa 65,7% din volumul total) revine impozitelor asupra mărfurilor importate. Astfel, sursa principală de creștere a impozitelor nete a fost majorarea esențială a importurilor, dar nu a taxelor impuse asupra producției în ansamblu.

18. În 2005 exporturile de bunuri și servicii² au crescut cu 44 la sută față de anul 2003. Această creștere a fost susținută de o diversificare mai largă a destinației exporturilor de la CSI spre alte regiuni ale lumii. În aceeași perioadă importurile de bunuri și servicii au crescut cu 58 la sută. Ca rezultat al acestor creșteri neuniforme, deficitul balanței comerciale a crescut de 1,8 ori, înregistrînd 1211 milioane dolari SUA în anul 2005 sau circa 41 la sută față de PIB. Contul curent în anul 2005 a înregistrat un deficit de 9,8 la sută în raport cu PIB, datorită excedentelor de venituri și transferuri unilaterale, care au acoperit deficitul balanței comerciale în proporție de circa 76 la sută.

19. Salariul mediu lunar pe economia națională în anul 2005 s-a majorat față de anul 2003 în termeni reali cu circa 18 la sută, iar mărimea medie a pensiei stabilite - cu circa 48 la sută.

C. Prognoza actualizată a indicatorilor macroeconomici pe anul 2006

20. Prognoza inițială pentru anul 2006, utilizată la elaborarea CCTM 2006-2008 și a bugetului pe anul 2006 prevedea o inflație medie anuală de 10 la sută, o rată medie de schimb a monedei naționale de 12,6 lei pentru 1 dolar SUA și o creștere a PIB cu 6,5 la sută în termeni reali.

21. Actualizarea ulterioară a cadrului macroeconomic denotă, în fond, necesitatea ajustării câtorva indicatori. Și anume:

² Conform datelor BNM (balanța de plăți a Moldovei pe anul 2005)

- Cu toate că rata de creștere a PIB va rămâne la nivel de 6,5 la sută, PIB nominal va atinge valoarea de 43 mild. lei, față de 44,2 mild. lei prognozat anterior. Creșterea economică va fi stimulată și în continuare de:

**Indicatori
macroeconomici
actualizați**

§ mărirea producției industriale cu 6,5 la sută în termeni reali, spre deosebire de 10 la sută prognozat inițial;

§ creșterea producției agricole cu 1 la sută spre deosebire de prognoza inițială de 3 la sută;

§ creșterea exporturilor cu 15 la sută și a importurilor cu 23 la sută față de 13 și 12 la sută, respectiv, prognozat anterior. Astfel, deficitul balanței comerciale va crește cu 30 la sută față de 11 la sută prognozat anterior.

- Nivelul inflației medii anuale se estimează la nivel de 9,9 la sută;
- Cursul de schimb al leului va înregistra o depreciere lentă de circa 2,4 la sută;
- Salariul mediu lunar se estimează să crească în termeni reali cu 14 la sută, și în valoare nominală va constitui 1650 lei.

**D. Prognoza macroeconomică pe anii 2007-2009 și
politicile de susținere a creșterii economice**

22. Prognoza macroeconomică pentru perioada 2007-2009³ se bazează pe analiza tendințelor din sectorul real și social și ia în considerație prognozele cu privire dezvoltarea industriei, agriculturii și altor sectoare ale economiei naționale. De asemenea, au fost luate în considerație tendințele mondiale și obiectivele strategiilor guvernului care sunt prezentate în SCERS și Programul de activitate a Guvernului “Modernizarea Țării – Bunăstarea Poporului” pe această perioadă. Evoluția principalilor indicatori macroeconomici pe anii 2003-2009 se prezintă în anexa nr. 1.

23. Obiectivul principal al strategiei macroeconomice este creșterea economică durabilă. Dat fiind că rate înalte de creștere economică pot atinge economiile care înregistrează performanțe sporite în dezvoltarea industriilor, serviciilor și tehnologiilor informaționale, preponderent în sectorul privat, politicile economice vor fi axate pe dezvoltarea accelerată a activităților în domeniile nominalizate.

24. În perioada 2007-2009 se așteaptă ca procesul de remonetizare a economiei să progreseze și chiar să se accelereze, în condițiile consolidării performanțelor pozitive din ultimii ani ale politicilor macroeconomice și urgentării reformelor structurale. Banca Națională a Moldovei va continua să supravegheze sectorul financiar în vederea menținerii unei stabilități financiare care să asigure cadrul necesar unei creșteri economice durabile.

**Prognoza
macroeconomică
2007-2009**

25. Conform scenariului prezentat, pentru perioada 2007-2009 se preconizează o creștere economică de 6 la sută anual în termeni reali. Aceasta va contribui la reducerea treptată a decalajelor privind standardul de viață și se va atinge prin asigurarea următoarelor

³ A fost elaborată de către Ministerul Economiei și Comerțului în martie – aprilie 2006.

premise:

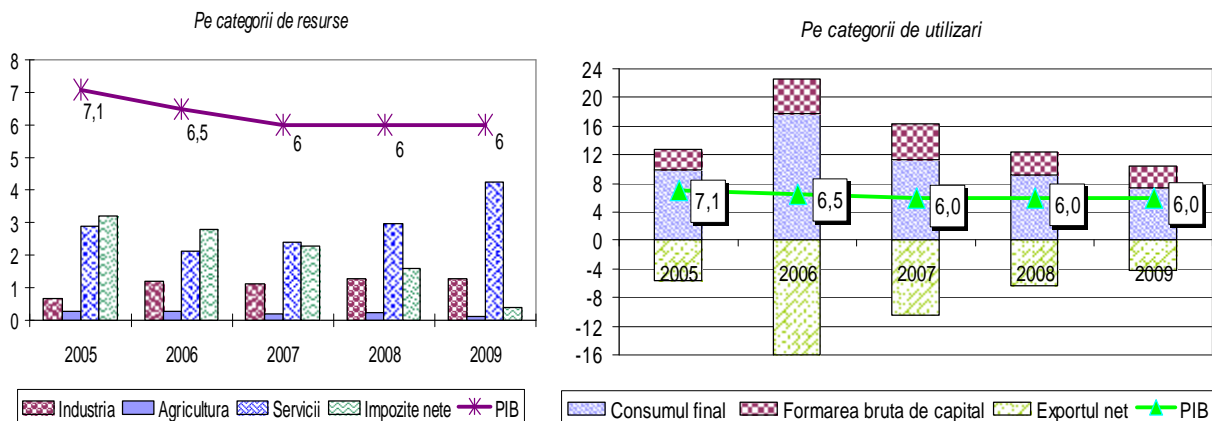
- diminuarea ratei inflației și menținerea stabilității cursului de schimb al monedei naționale;
- direcționarea investițiilor interne și externe preponderent în sfera productivă;
- crearea locurilor noi de muncă, majorarea productivității muncii;
- optimizarea structurii importurilor prin substituirea unor tipuri de mărfuri de import cu producție de origine autohtonă;
- creșterea reală a nivelului de trai al populației.

26. Creșterea PIB în anii 2007-2009 va fi generată de:

- creșterea anuală în termeni reali a producției industriale cu circa 7,5% și a producției agricole cu 3%;
- depășirea ritmului de creștere a investițiilor în capital fix pe cel al PIB cu 2-4 p.p. în rezultatul reorientării politicii investiționale la programe și performanțe, modernizarea întreprinderilor autohtone și dezvoltarea micului business.

Contribuția componentelor la creșterea reală a PIB în perioada 2005-2009 pe categorii de resurse și de utilizări se prezintă în graficul I.1.

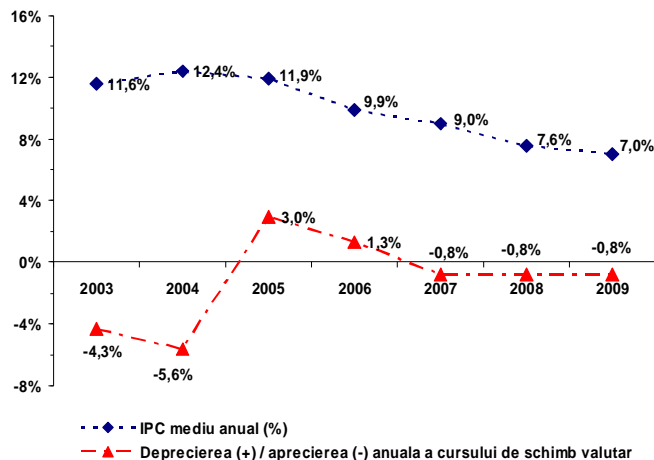
Graficul I.1. Contribuția componentelor la creșterea reală a PIB
(% față de anul precedent)

27. În anii 2007-2009 cursul de schimb al monedei naționale va rămâne stabil. Acest proces va fi asigurat de intrările valutare de peste hotare. Se prognozează că cursul de schimb mediu anual în 2007 va atinge 12,8 lei pentru 1 dolar SUA, apreciindu-se lent în următorii 2 ani pînă la 12,6 lei.

28. Pentru perioada 2007-2009 se estimează continuarea procesului de dezinflație, astfel încât, în anul 2009, rata inflației să fie de 7 la sută. Inflația va avea un caracter preponderent nemonetar și va fi determinată de majorarea prețurilor mondiale la petrol, precum și de sporirea puterii de cumpărare a populației, condiționată de majorarea salariilor, pensiilor și a intrărilor valutare din munca cetățenilor Republicii Moldova în alte țări.

Graficul I.2. Evoluția nivelului inflației și a cursului de schimb al monedei naționale, 2003- 2009

se prezintă în graficul I.2.

31. Se preconizează că exporturile se vor majora către anul 2009 față de 2006 cu circa 79 la sută, iar ritmurile de creștere a importurilor vor înceteni, crescând în aceeași perioadă cu 63 la sută.

32. Factorii care vor contribui la majorarea treptată a exporturilor în perioada de prognoză sunt:

- utilizarea facilităților tarifare de care beneficiază Republica Moldova prin acordurile de comerț liber în cadrul Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;
- liberalizarea accesului pe piețele țărilor membre ale Organizației Mondiale a Comerțului și valorificarea preferințelor obținute din partea Uniunii Europene (GSP+);
- creșterea calitativă a exporturilor, în special datorită investițiilor efectuate în extinderea și reînnoirea bazei tehnologice, și, respectiv, integrarea mai largă a produselor moldovenești în fluxurile internaționale (importul de mașini și aparate, echipamente etc.).

33. Creșterea importurilor va fi condiționată de majorarea fluxului de investiții, în special a mașinilor, aparatelor electrice, produselor minerale. Ponderea majoră în totalul importurilor va reveni, ca de obicei, resurselor energetice, pe de o parte, datorită nivelului preconizat de dezvoltare în sectoarele de bază ale economiei, dar mai ales din cauza prețurilor la gazele naturale. De asemenea, la sporirea importurilor va contribui cererea crescândă a populației pentru bunurile importate, condiționată de volumul semnificativ al veniturilor și transferurilor de peste hotare.

29. Având în vedere țintele ambițioase privind nivelul inflației, precum și presiunile inflaționiste care vor continua să se manifeste, politica monetară își va păstra caracterul prudent de-a lungul întregii perioade 2007-2009. În consecință, ratele nominale ale dobânzilor vor fi reduse gradual, în ritmul decelerării inflației. Banca Națională a Moldovei va acționa cu prioritate în vederea asigurării stabilității prețurilor, care este obiectivul principal al politicii monetare.

30. Evoluția nivelului inflației și variația cursului de schimb al monedei naționale în anii 2003- 2009

34. Deficitul balanței comerciale va rămâne destul de înalt și va atinge în anul 2009 circa 47 la sută din PIB.

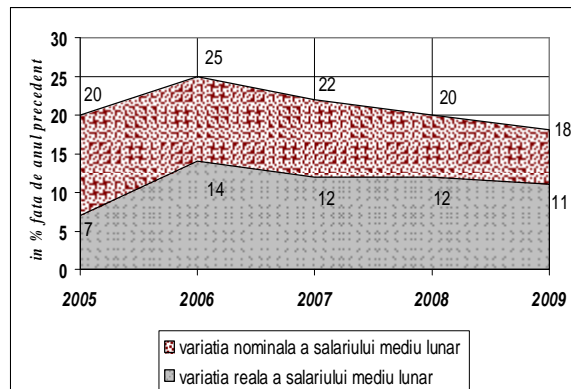
35. În perioada anilor 2007-2009 salariul mediu nominal în ansamblu pe economie se va majora de 1,7 ori față de anul 2006 și va atinge în anul 2009 mărime de 2860 lei, iar fondul de remunerare a muncii va crește, atingând în aceeași perioadă volumul de 20,5 mild. lei. Evoluția ritmurilor de creștere nominală și reală a salariului mediu lunar în perioada 2005-2009 se prezintă în diagrama I.3.

36. Creșterea salariului nominal mediu lunar și a fondului de remunerare a muncii va fi condiționată de:

- § relansarea sectorului real, în special din contul dezvoltării sectorului privat și trecerii unui număr considerabil de personal în sfera business-ului mic și mijlociu;
- § creșterea prețurilor de consum;
- § perfecționarea sistemului de salarizare și motivare a angajaților.

37. Prognoza macroeconomică pe anii 2007-2009 este unul din factorii principali care influențează evoluția veniturilor publice și servește drept bază pentru estimările pe termen mediu a cadrului general de venituri, surse de finanțare și cheltuieli publice, care se prezintă în capitolele următoare.

Diagrama I.3 Evoluția creșterii salariului mediu lunar, 2005-2009

Capitolul II. Cadrul de venituri publice

A. Tendințe recente în domeniul veniturilor publice

Tendințe recente **38.** În ultimii ani veniturile bugetului public național au crescut, de la 9417 mil. lei în 2003 pînă la 14528 mil. lei în anul 2005, majorîndu-se în mediu cu 30 la sută anual. Ca pondere în PIB acestea au crescut în aceeași perioadă de la 34,1 la sută pînă la 39,5 la sută.

39. Majorarea veniturilor în cea mai mare măsură s-a datorat veniturilor fiscale, care au crescut ca pondere în PIB de la 27,3 la sută în 2003 la 32 la sută în 2005, constituind circa 81 la sută din totalul veniturilor publice. Această creștere a fost susținută de creșterea economică din ultimii ani, creșterea comerțului exterior, majorarea rapidă a nivelului salariilor, care direct a influențat veniturile calculate de la fondul de remunerare a muncii. Un impact semnificativ au avut și măsurile de îmbunătățire a administrării fiscale, în special asupra impozitelor indirecte, impozitelor și taxelor locale.

40. Veniturile nefiscale în perioada 2003-2005 ca pondere în PIB au ramas la același nivel, constituind 2,9 la sută. Veniturile fondurilor și mijloacelor speciale în aceeași perioadă s-au micșorat de la 3,7 la sută pînă la 3,4 la sută ca pondere în PIB, ca urmare a implementării reformei regulatorii și micșorarea tipurilor de servicii prestate contra plată de către instituțiile publice.

41. O creștere bruscă, de circa cinci ori, a înregistrat volumul granturilor acordate bugetului public din partea donatorilor atît pentru susținerea bugetului, cît și pentru finanțarea proiectelor aflate în derulare în diferite ramuri.

42. Evoluția veniturilor bugetului public național în sume nominale și ca pondere în PIB în perioada 2003-2005 este prezentată în tabelul II.1 și anexele nr. 3.1-3.2.

43. Impozitele directe au crescut de la 12,2 la sută din PIB în anul 2003 pînă la 14,4 la sută în anul 2005. Această creștere este condiționată de introducerea din anul 2004 a asigurărilor obligatorii de asistență medicală în toată țara și majorarea încasărilor de la contribuțiile de asigurări sociale de stat, ca urmare a creșterii fondului de remunerare a muncii

în această perioadă. Impozitele pe venit și proprietate ca pondere în PIB nu au suferit schimbări esențiale, practic ramanînd la nivelul anului 2003.

44. Creșterea impozitelor indirecte, care cuprind TVA, accize și impozitele asupra comerțului exterior și operațiunilor externe, în perioada anilor 2003-2005 a fost mai accelerată decît a celor directe. Acestea au crescut cu 2,5 p.p. față de anul 2003 și au atins 17,6 la sută din PIB la sfîrșitul perioadei. Din această creștere 2,4 p.p îi revin creșterii TVA la mărfurile importate, mai ales în anul 2005, datorită dublării importurilor de mărfuri în

Tabelul II.1. Evoluția veniturilor bugetului public național ca pondere în PIB, 2003-2005

	2003	2004	2005
Venituri fiscale	27,3	29,4	32,0
Venituri nefiscale	2,9	2,3	2,9
Fondurile și mijloacele speciale	3,7	3,2	3,4
Granturi	0,3	0,4	1,3
Veniturile globale	34,1	35,3	39,5

mediului de afaceri și a investițiilor. În ce privește primul indicator, guvernul a înregistrat succese semnificative, creșterea veniturilor depășind rata inflației.

47. Măsurile de politică fiscală implementate în anii precedenți au sporit transparența fiscală și au avut un impact pozitiv atât asupra veniturilor publice, cât și asupra activității agenților economici și economiilor persoanelor fizice. O analiză mai profundă a impactului măsurilor de politică fiscală întreprinse ca urmare a reformei fiscale demarate în 1998, se prezintă în nota tehnică nr. 1. Studiul de asemenea cuprinde și o serie de propuneri privind reformarea în continuare a sistemului fiscal național.

48. Obiectivele generale ale politicii fiscale pe anii 2007 – 2009 sînt:

- § asigurarea echității, stabilității și transparenței fiscale;
- § optimizarea presiunii fiscale și extinderea bazei fiscale;
- § sistematizarea și simplificarea legislației fiscale;
- § armonizarea principiilor puse la baza legislației fiscale naționale cu cele ale statelor membre UE.

49. Întru atingerea obiectivelor menționate mai sus pe termen mediu se preconizează următoarele măsuri de politică fiscală pe principalele tipuri de impozite.

Impozitul pe venitul persoanelor fizice

50. Scopul modificărilor propuse în ce privește impozitul pe venitul persoanelor fizice este susținerea persoanelor cu venituri mici și transpunerea treptată a presiunii fiscale asupra populației cu venituri medii și mai sus de medii. Pentru aceasta se propune:

- § reducerea în continuare a cotelor impozitului pe venitul persoanelor fizice, cu modificarea, începînd cu 2008, a structurii și mărimii grilelor de impozitare anuale. Evoluția cotelor și a grilelor de impozitare se prezintă în tabelul nr.II.2.

Tabelul nr. II.2. Evoluția cotelor impozitului pe venitul persoanelor fizice în anii 2005 – 2009

Prevăzut		Proiect		
2005	2006	2007	2008	2009
Pînă la 16200 lei 9%	Pînă la 16200 lei 8%	Pînă la 16200 lei 7%	Pînă la 21000 lei 7%	Pînă la 21000 lei 7%
De la 16200 lei pînă la 21000 lei 14%	De la 16200 lei pînă la 21000 lei 13%	De la 16200 lei pînă la 21000 lei 10%	-	-
Mai mult de 21000 lei 20%	Mai mult de 21000 lei 20%	Mai mult de 21000 lei 20%	Mai mult de 21000 lei 20%	Mai mult de 21000 lei 20%

- § majorarea în continuare a scutirii anuale personale și scutirii anuale pentru persoanele întreținute. În tabelul nr.II.3 se prezintă evoluția acestora în anii 2005-2009.

Tabelul nr. II.3. Evoluția scutirii anuale personale și scutirii anuale pentru persoanele întreținute în anii 2005 – 2009

	Prevăzut		Proiect		
	2005	2006	2007	2008	2009
Scutirea personală, lei pe an	3960	4500	5400	6300	7200
Scutirea pentru persoanele întreținute, lei pe an	600	840	1440	1560	1680

51. În scopul impulsivării emiterii și circulației valorilor mobiliare, începând cu anul 2007, se preconizează scutirea de impozitul pe venit a dobânzilor, obținute de către persoanele fizice, de la valorile mobiliare corporative sub formă de obligațiuni.

Impozitul pe venitul persoanelor juridice

52. În perioada 2007-2009 cota impozitului pe venitul persoanelor juridice se va menține la nivelul anului 2006 și va constitui 15%.

53. Începând cu 2007 se preconizează acordarea de stimulenți fiscali suplimentari care vor impulsiona sporirea investițiilor private, în particular:

- § scutirea de impozitul pe venit a dobânzilor persoanelor juridice, obținute de la valorile mobiliare corporative sub formă de obligațiuni emise pe un termen ce depășește 3 ani și depozitele bancare depuse pe un termen ce depășește 3 ani;
- § scutirea, în mărime de 100% din impozitul pe venit, a veniturilor obținute de organizațiile de microfinanțare din creditele acordate pe un termen de peste 3 ani și în proporție de 50% - pe veniturile obținute din creditele pe un termen de la 2 la 3 ani;
- § deducerea de către organizațiile de microfinanțare a provizioanelor destinate acoperirii eventualelor pierderi ca urmare a nerestituirii împrumuturilor și a dobânzilor aferente;
- § majorarea cheltuielilor deductibile din baza valorică a mijloacelor fixe, destinate reparației curente și capitale a mijloacelor fixe, de la 10% stabilite în 2006 la 15% - în 2007, cu examinarea în 2009 a posibilității de majorare cu încă 5% a acestor cheltuieli, în funcție de rezultatele obținute în 2007 – 2008;
- § scutirea de impozitul pe venit a persoanelor juridice care efectuează investiții (cheltuieli) capitale sau al căror capital social este constituit sau majorat în mărimea ce depășește suma echivalentă cu 2 (5, 10, 20, 50) mil. dolari SUA și reinvestesc în dezvoltarea producției (lucrărilor, serviciilor) proprii sau în programe de stat de dezvoltare a economiei naționale cel puțin 80 (50, 25, 10 și 0)% din suma impozitului pe venit calculată și nevărsată la buget pe termen, respectiv, de 3 (3, 3, 4 și 4) ani;
- § diminuarea mărimii cotei impozitului reținut la sursă pe venitul obținut sub formă de royalty de către nerezidenți la nivelul celei stabilite pentru toate veniturile obținute de nerezidenți și impozitate la sursă, de la 15% la 10%;
- § majorarea perioadei de reportare a pierderilor fiscale, la calcularea impozitului pe venit, de la 3 ani la 5 ani.

Contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală

54. În 2007 – 2009 va continua procesul de redistribuire a cotei de asigurări sociale între angajator și salariat. Evoluția cotelor contribuțiilor de asigurări sociale pentru angajator și salariat este reflectată în tabelul nr.II.4. Totodată, în anul 2009 va fi examinată posibilitatea de stabilire a cotei achitate de către angajator în mărime de 20% și a cotei individuale a salariatului - de 8%.

Tabelul nr. II.4. Evoluția cotelor contribuțiilor de asigurări sociale de stat în 2005 – 2009

	Prevăzut		Proiect		
	2005	2006	2007	2008	2009
Cota angajatorului, %	27	26	25	24	23
Cota salariatului, %	2	3	4	5	6

55. Începînd cu 2006 contribuțiile de asigurări sociale pentru contribuabilii din sectorul agrar se determină în funcție de venit și nu în dependență de suprafața și bonitatea pămîntului. Proprietarii de terenuri agricole care prelucrează pămîntul în mod individual vor achita contribuția în mărime fixă, care nu va putea fi mai mică decît suma anuală a contribuțiilor de asigurări sociale, calculate din salariul minim pe țară stabilit de legislație.

56. Din anul 2007 mărimea primei de asigurare obligatorie medicală se preconizează a fi majorată de la 4% (2% din contul angajatorului și 2% din contul salariatului) la 5% (2,5% din contul angajatorului și 2,5% din contul salariatului), cu menținerea acestui coraport pe parcursul perioadei de prognoză. Totodată, în anii 2007-2009 va fi examinată posibilitatea majorării anuale cu un punct procentual a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală. Scopul acestei măsuri este extinderea pachetului de servicii medicale, oferite populației prin intermediul asigurărilor obligatorii de asistență medicală.

57. În scopul sistematizării în continuare a legislației fiscale, în 2007 se preconizează elaborarea și adoptarea Titlului X al Codului Fiscal „Impozitele sociale”, cu punerea acestuia în aplicare de la 01 ianuarie 2008. Această lege va reglementa aplicarea contribuțiilor de asigurare socială și primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, achitate de către angajator și salariat.

Taxa pe valoarea adăugată

58. În anii următori va fi revăzută structura mărfurilor, serviciilor impozitate la cota zero a TVA. Începînd cu anul 2007 se propune anularea cotei zero a TVA la lucrările de construcție a caselor de locuit cu aplicarea cotei standard a TVA de 20% la aceste lucrări. Această măsură are drept scop crearea condițiilor fiscale egale pentru toate persoanele fizice și juridice care construiesc case de locuit, precum și simplificarea administrării TVA.

59. În 2009 va fi examinată posibilitatea de diminuare a mărimei cotei standard a TVA de 20%, în funcție de nivelul de încasări atins la acest capitol în 2007 - 2008. Potrivit eventualelor estimări la nivel macroeconomic, costul reducerii 1% a cotei TVA în 2009 se estimează la 463 mil. lei.

Accizele

60. În 2007 – 2009 se preconizează ajustarea cotelor accizelor la bere și produsele din tutun la rata inflației. În 2007 se propune majorarea cotei compuse a accizelor la producția alcoolică tare cu o concentrație de alcool de peste 25% vol de la cota de 35%, dar nu mai puțin de 0,25lei%/vol/litru alcool absolut, la cota de 45%, dar nu mai puțin de 0,35 lei%/vol/litru alcool absolut. De rînd cu aceasta se preconizează diminuarea cotei compuse a accizelor la producția slab alcoolică de la cota de 30%, dar nu mai puțin de 0,10 lei%/vol/litru alcool absolut, la cota de 10%, dar nu mai puțin de 0,10 lei%/vol/litru alcool absolut. Aceste modificări au drept scop de a asigura competitivitatea mărfurilor supuse accizelor pe piața internă.

Taxele vamale

61. În 2007 va fi examinată posibilitatea de sporire a cotelor taxei vamale la importul mărfurilor similare produse în țară și de micșorare sau de anulare a acestora la importul mărfurilor necesare procesului de producere și a celor care nu se produc în țară, cu condiția respectării angajamentelor și cerințelor asumate de Republica Moldova față de Organizația Mondială a Comerțului.

62. În anul 2008 se preconizează elaborarea și adoptarea Titlului XI al Codului Fiscal „Taxa vamală”, cu punerea în aplicare al acestuia de la 01 ianuarie 2009.

Impozitul pe bunurile imobiliare

63. În anii următori se preconizează implementarea treptată a noului sistem de impozitare pentru diferite categorii de bunuri imobiliare în funcție de evaluarea acestora la valoarea de piață. În 2008 se preconizează implementarea primei etape a noului sistem de impozitare prin aplicarea impozitului pe bunurile imobiliare la valoarea de piață a bunurilor imobiliare cu destinație locativă – apartamente și case de locuit individuale din municipii și orașe inclusiv localitățile din componența acestora.

Alte impozite și taxe

64. Începînd cu 2007, va fi pus în aplicare Titlul IX al Codului fiscal „Taxele rutiere”, care actualmente se reglementează printr-o lege separată. Aceasta va contribui la simplificarea sistemului fiscal și la îmbunătățirea bazei fiscale.

65. În 2009 se preconizează elaborarea și adoptarea ultimului titlu al Codului fiscal, Titlul XII „Alte impozite și taxe”, care va reglementa impozitele și taxele necuprinse în titlurile Codului fiscal dar care fac obiectul sistemului fiscal național.

Obiectivele politicii de administrare fiscală pe anii 2007 – 2009

66. Administrarea fiscală constituie un alt element important al sistemului fiscal, care are un impact direct asupra nivelului de colectare a veniturilor la buget. Obiectivele politicii de administrare fiscală pe anii 2007 - 2009 sînt orientate spre eficientizarea administrării fiscale, managementului fiscal și a pîrghiilor de administrare fiscală, constînd în următoarele:

(i) perfecționarea măsurilor de asigurare a executării obligației fiscale

- § elaborarea sarcinilor pentru implementarea programului electronic de ținare a evidenței acțiunilor de executare silită;
- § elaborarea unei proceduri noi de evaluare și clasificare a restanțierilor în grupuri, cum ar fi după gradul de solvabilitate, capacitatea de achitare a datoriilor de către contribuabil prin gruparea contribuabililor după criteriile de disponibilitate a bunurilor;
- § perfecționarea mecanismului existent de comercializare a bunurilor sechestrate;
- § liberalizarea pîrghiilor de suspendare a operațiunilor la conturile bancare și anularea suspendării în cazul stingerii obligației fiscale;
- § elaborarea unei modalități noi de eșalonare a termenelor de stingere a obligației fiscale pe o perioadă fiscală de 2 ani.

(ii) eficientizarea metodelor de control și coordonarea activităților de control

- § implementarea mașinilor de control și casă (MCC) cu memorie fiscală la acordarea serviciilor de transport a călătorilor cu automobile-taxi;
- § implementarea procedurii de aplicare a sigiliului fiscal la MCC cu memorie fiscală;
- § elaborarea mecanismului de aplicare a precedentului judiciar la soluționarea litigiilor similare și publicarea deciziilor instanțelor de judecată;

§ dezvoltarea sistemului privind examinarea în cadrul organelor fiscale, pînă la instanța de judecată, a cazurilor de litigiu;

(iii) *computerizarea procedurilor fiscale*

§ crearea și implementarea sistemului informațional și mecanismului de prezentare a dărilor de seamă fiscale în mod electronic;

§ crearea și implementarea mecanismului de notificare a contribuabililor, prin intermediul poștei electronice sau alte tehnologii, despre neprezentarea dărilor de seamă fiscale, neachitarea restanțelor, erorile comise în dările de seamă fiscale și măsurile în cazurile încălcării legislației fiscale;

§ elaborarea și implementarea mecanismului de deservire de sine stătător a contribuabililor prin intermediul rețelei internet (www.fisc.md);

§ operarea modificărilor în normele trezoreriale de deservire a bugetului public național, pe măsura implementării semnăturii electronice pentru organele fiscale, în partea ce se referă la circulația documentelor electronice de la organele fiscale către Trezoreria de Stat;

§ elaborarea conceptului, mecanismului și componenței sistemului informațional privind punerea la dispoziția organelor publice de stat și locale a informațiilor fiscale;

§ perfecționarea mecanismului de interacțiune cu sistemele informaționale ale departamentelor de stat a altor țări;

§ dezvoltarea mecanismului de planificare automatizată a controalelor în baza evaluării riscurilor.

(iv) *perfecționarea mecanismului de administrare fiscală*

§ continuarea interzicerii comercializării mărfurilor și prestării serviciilor de către titularii de patente de întreprinzător. Etapele de implementare sînt specificate în tabelul nr.II.5.

Tabelul nr.II.5. Etapele de implementare a măsurilor privind interzicerea comercializării mărfurilor și prestării serviciilor de către titularii de patente de întreprinzător în 2007 – 2009.

Etapele de implementare	Tipul de activitate	Anul implementării
I.	Mărfurile de construcție, mobila, articolele de uz casnic; serviciile de transport a călătorilor cu automobile-taxi; producerea, prelucrarea și comercializarea varului	2007
II.	Comerțul cu amănuntul în chioșchuri și în alte încăperi ce ocupă terenuri separate, a căror suprafață nu depășesc 7m ² sau 12 m ²	2008
III.	Comerțul cu amănuntul la tarabe, teighele și din autovehicule pe piețe autorizate; comerțul cu amănuntul a apei îmbuteliate în locurile autorizate de autoritatea administrației publice locale; comerțul cu amănuntul la tarabe, teighele și în alte tipuri de puncte comerciale, autorizate de autoritatea administrației publice locale, cu cărți și alte tipărituri, precum și cu publicații muzicale (note)	2009

(v) *extinderea spectrului de consultanță fiscală*

- § crearea Centrului telefonic unic de asistență pentru contribuabili;
- § elaborarea și perfecționarea în continuare a actelor normative naționale de contabilitate și audit;
- § utilizarea principiilor generale de evaluare a elementelor rapoartelor financiare.

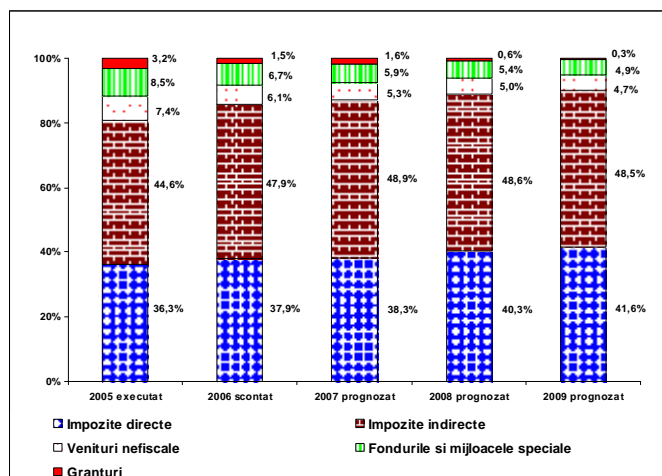
C. Prognoza veniturilor publice pe anii 2006 – 2009

67. Prognoza macroeconomică ajustată pentru perioada 2006-2009 și obiectivele politicii fiscale și de administrare fiscală pe anii 2007-2009 descrise în capitolele anterioare au servit drept bază pentru estimarea venurilor bugetului public național pe termen mediu. Astfel, venurile bugetului public național în anii 2007-2009 se estimează să crească cu circa 14,9 la sută în mediu anual, constituind în anul 2009 circa 24 miliarde lei.

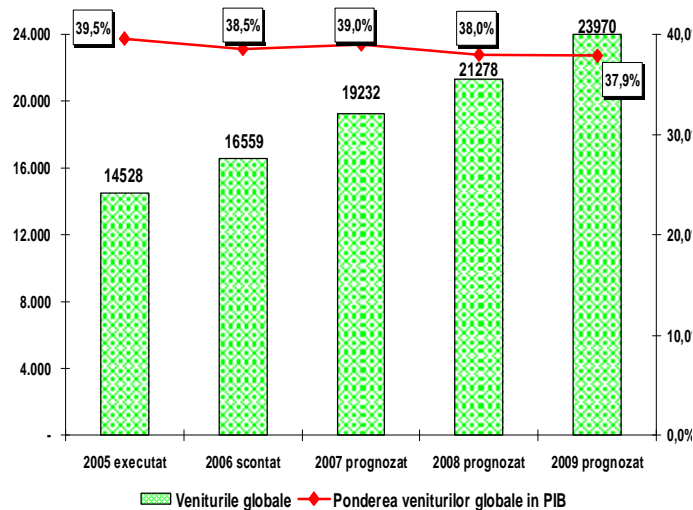
68. Ca pondere în PIB venurile bugetului public național vor înregistra o descreștere de la 38,5 la sută în anul 2006 (scontat) până la 37,9 la sută în anul 2009. Prognoza venurilor publice în sume nominale și ca pondere în PIB se prezintă în diagrama II.2. și anexele nr. 3.1-3.2.

69. În perioada anilor 2006-2009 venurile fiscale sub forma de impozite directe și indirecte vor rămâne sursă principală ale venurilor publice și vor crește de la 85,8 la sută în 2006 (scontat) până la 90,2 la sută din suma totală a venurilor în 2009. În afara de tendința de

Diagrama II.3. Structura cadrului global de venituri, 2005-2009

Diagrama II.2. Evoluția venurilor publice, 2005 - 2009

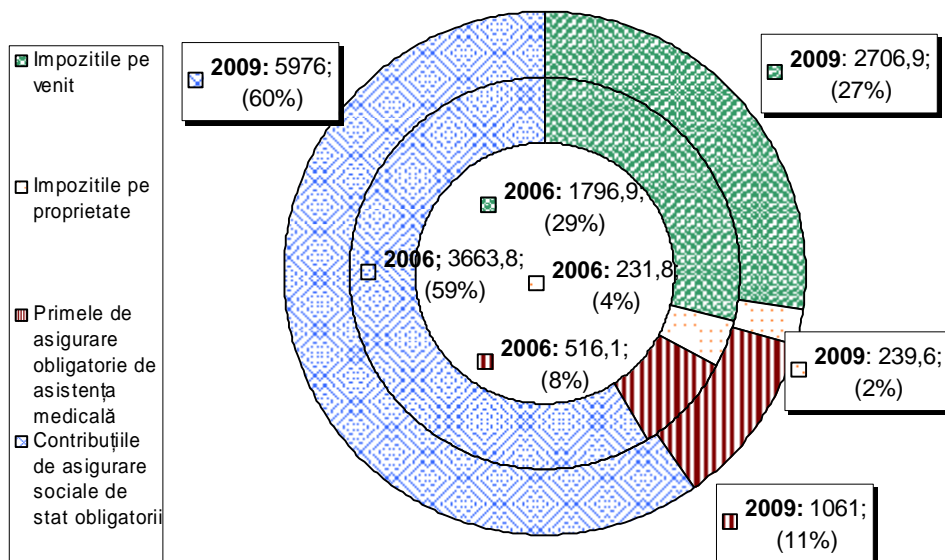
majorare a venurilor fiscale ca pondere în suma totală, aceste venituri vor crește și ca pondere în PIB cu 1,1 p.p. în anul 2009 față de anul 2006 (scontat), preponderent din contul impozitelor directe. Restul va fi reprezentat de venurile nefiscale, fondurile și mijloacele speciale, precum și de granturile pentru susținerea bugetului și implementarea proiectelor finanțate din surse externe, ce se prezintă în diagrama II.3.

70. Pe parcursul anilor 2007-2009 structura venurilor publice poate fi modificată în rezultatul semnării

Memorandumului privind politicile economice și financiare între Guvernul Republicii Moldova și FMI, ce presupune că finanțarea bugetului sub forma de granturi din partea donatorilor va fi mai activă.

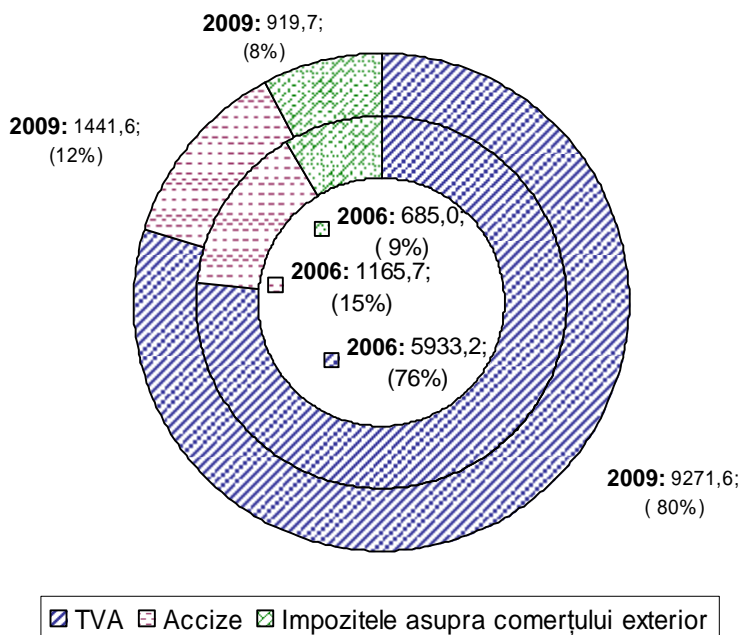
71. Primele de asigurări medicale și contribuțiile de asigurări sociale de stat vor prezenta principala sursă de creștere, crescînd cu circa 106 și 63 la sută în anul 2009 față de 2006 (scontat) respectiv. Sursa acestei creșteri semnificative o reprezintă atît majorarea fondului de remunerare a muncii, cît și modificarea cotelor primelor de asigurări medicale începînd cu anul 2007. Impozitele pe venit vor rămîne la un nivel constant în perioada de prognoză. Impozitele pe proprietate rămîn ne semnificative ca pondere în veniturile totale, însă vor deveni o sursă importantă odată cu introducerea noului sistem de impozitare a bunurilor imobiliare. Ca rezultat, ponderea impozitelor directe în PIB va crește de la 14,6 la sută în anul 2006 (scontat) pînă la 15,8 la sută în anul 2009. Structura impozitelor directe prognozate pentru anii 2006 și 2009 se prezintă în diagrama II.4.

Diagrama II.4 Structura impozitelor directe, 2006 și 2009, mil. lei; % in total

72. O altă sursă considerabilă de creștere o reprezintă impozitele indirecte, și în special cele legate de comerțul exterior. Analiza încasărilor recente denotă faptul, că colectările TVA depind foarte mult de creșterea importurilor de mărfuri și a consumului sectorului privat. Creșterea reală a PIB și majorarea importurilor pentru perioada vizată vor contribui la sporirea cu circa 53 la sută a colectării TVA în anul 2009 față de 2006 (scontat). Păstrarea cotelor accizelor la principalele tipuri de mărfuri accizate va majora relativ lent încasările la acest tip de impozit, totodată acestea se vor diminua ca procent în PIB de la 2,7 la sută în anul 2006 (scontat) pînă la 2,3 în anul 2009. Cu toate acestea, ponderea impozitelor indirecte în PIB va rămîne în jur de 18,7 la sută. Structura impozitelor indirecte prognozate pentru anii 2006 și 2009 se prezintă în diagrama II.5.

Diagrama II.5 Structura impozitelor indirecte, 2006 și 2009: mil. lei; % in total

73. Veniturile nefiscale, veniturile fondurilor și mijloacelor speciale în perioada 2007-2009 în termeni nominali vor rămâne practic la nivelul anului 2006 (scontat), reducându-se ca pondere în PIB de la 2,3 și 2,6 la sută respectiv până la 1,8 la sută fiecare către anul 2009. Totodată, se preconizează reducerea numărului fondurilor speciale, în particular a celor care n-au venituri proprii, dar se formează, în temei, din contul centralizării mijloacelor speciale sau din transferuri de la bugetul de stat.

Capitolul III. Datoria de stat și sursele de finanțare

A. Tendințe recente în domeniul datoriei de stat și evoluția surselor de finanțare a bugetului

Tendințe recente

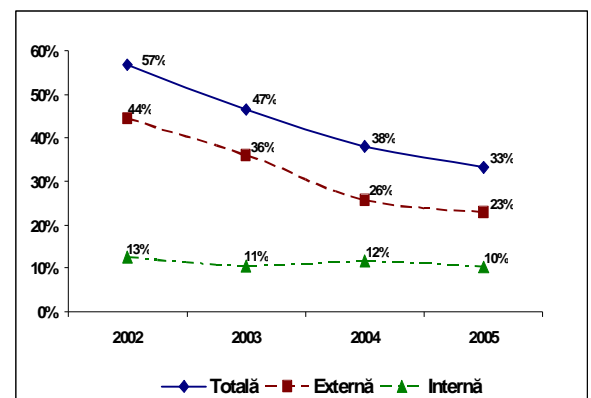
74. În ultimii ani, gradul de îndatorare a Republicii Moldova s-a redus esențial. Astfel, la sfârșitul anului 2005 datoria de stat a constituit 33,2 la sută din PIB, din care datoria externă - 22,9 la sută, iar cea internă - 10,3 la sută. E de remarcat, că în anul 2002 nivelul datoriei de stat era de circa 57

la sută ca pondere în PIB și reducerea acesteia s-a produs preponderent din contul reducerii datoriei de stat externe, cea internă diminuându-se cu circa 3 p. p. ca pondere în PIB.

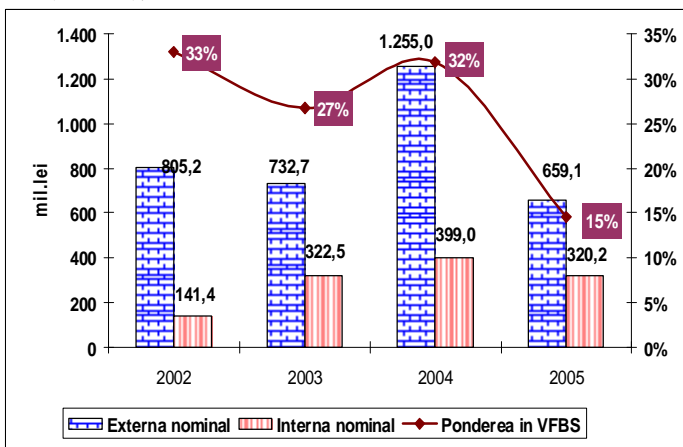
75. Structura soldului datoriei de stat la situația din 31 decembrie 2005 arată, că 69 la sută îi revine datoriei de stat externe și 31 la sută - celei interne. Evoluția datoriei de stat externe și interne este prezentată în graficul III.1 și anexa nr. 8.

76. Pe parcursul anilor 2002 – 2005, Guvernul Republicii Moldova a rambursat creditorilor săi externi și interni suma de circa 2,3 mild. lei, inclusiv creditorilor externi – 2,2 mild. lei și creditorilor interni – 0,1 mild. lei. Plățile esențiale s-au efectuat în anii 2002 și 2004, când au avut loc operațiunile de răscumpărare a datoriei de stat externe (Euroobligațiunile - în anul 2002 și Gazprom, Hewlett Packard - în anul 2004). În urma acestor operațiuni, s-a diminuat datoria de stat externă, precum și

Graficul III.1 Evoluția datoriei de stat în PIB, 2002-2005

Graficul III.2 Evoluția deservirii datoriei de stat în valori nominale și ca pondere în veniturile fiscale a bugetului de stat (VFBS), 2002-2005

avut loc operațiunile de răscumpărare a datoriei de stat externe (Euroobligațiunile - în anul 2002 și Gazprom, Hewlett Packard - în anul 2004). În urma acestor operațiuni, s-a diminuat datoria de stat externă, precum și povara deservirii acestei datorii pe anii ulteriori.

77. Evoluția deservirii datoriei de stat (achitarea dobânzilor și rambursarea principalului) în valori nominale și ca pondere în veniturile fiscale ale bugetului de stat este prezentă în graficul III.2.

78. În perioada analizată, Guvernul Republicii Moldova a beneficiat de granturi și credite din exterior în sumă totală de circa 163 mil. dolari SUA. Suma obținută este de circa 1,6 ori mai mică în comparație cu plățile efectuate față de creditorii externi (267,6 mil. dolari SUA). Pentru susținerea bugetului au

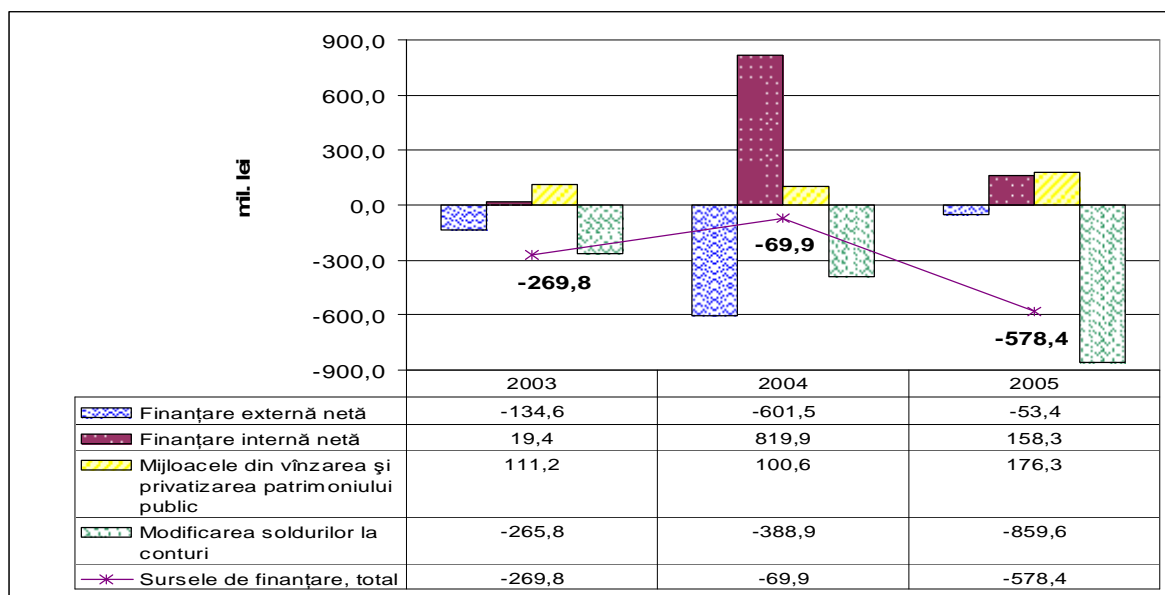
fost obținute 39,4 mil. dolari SUA (24 la sută), restul – 123,6 mil. dolari SUA (76 la sută) fiind obținute pentru finanțarea proiectelor investiționale. Evoluția intrării granturilor și creditelor este prezentată în tabelul II.1.

Sursele de finanțare a bugetului

79. Reieșind din situația în domeniul datoriei de stat în anii 2003-2005, structura surselor de finanțare a bugetului a

variat de la an la an, soldându-se cu excedente bugetare pe parcursul tuturor acestor ani. În această perioadă volumul global al surselor de finanțare ale bugetului public național a fost negativ, excedentul respectiv variind de la 269,8 mil. lei sau 1 la sută din PIB în 2003 pînă la 578,4 mil lei sau 1,6 la sută din PIB în anul 2005. Excedentul bugetar a fost condiționat de lipsa surselor de finanțare în afara veniturilor bugetului și necesitatea onorării angajamentelor la datoria externă și internă din contul veniturilor proprii a bugetului. Evoluția componentelor principale ale surselor de finanțare este reflectată în graficul III.3.

Graficul III.3 Evoluția surselor de finanțare, 2003-2005

80. În perioada 2003-2005 finanțare pozitivă s-a produs din contul finanțării interne nete și mijloacelor din privatizarea patrimoniului public. Finanțarea externă netă a fost negativă în această perioadă, ca urmare, pe de o parte, a reducerii volumului împrumuturilor noi externe, iar pe de altă parte, datorită realizării în anul 2004 a unor operațiuni cu datoria de stat externă comercială în scopul reducerii poverii deservirii acesteia pe viitor. Aceste operațiuni au fost susținute de finanțarea internă sub formă de împrumuturi din partea Băncii Naționale a Moldovei. Astfel finanțarea internă netă s-a majorat atunci, când s-au majorat plățile în domeniul datoriei de stat externe.

Tabelul II.1 Evoluția intrării granturilor și creditelor externe, 2003-2005

	2003	2004	2005
Total	411	404	787
Granturi	73	125	460
Credite	338	279	327
Sustinerea bugetului	1	19	283
Granturi	1	19	283
Credite	0	0	0
Asistența proiectelor	410	385	504
Granturi	72	106	177
Credite	338	279	327

81. În ceea ce privește mijloacele din vânzarea și privatizarea patrimoniului public, volumul de finanțare din această sursă s-a majorat de la 111,2 mil. lei în 2003 pînă la 176,3 mil. lei în anul 2005. Creșterea la acest capitol în anul 2005 se datorează vânzărilor de terenuri de proprietate publică, în special de către autoritățile publice locale.

82. Acumularea mijloacelor financiare la conturi în perioada 2003-2005 (finanțarea negativă pentru bugetul public național) a avut loc în mare parte datorită acumulării mijloacelor financiare la conturile bugetului de stat, reieșind din necesitatea achitării datoriei (arieratelor) în anul 2006 față de creditorii membri ai Clubului de la Paris și în scopul implementării Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar. Casa Națională de Asigurări Sociale și Compania Națională de Asigurări în Medicină au acumulat anumite rezerve pentru achitarea pensiilor și indemnizațiilor sociale și prestarea serviciilor medicale neprevăzute. Astfel, din suma de 1514,3 mil. lei de mijloace financiare acumulate în perioada 2003-2005 în cadrul bugetului public național, 622,8 mil. lei sau 41,1 la sută au fost acumulate pe conturile Casei Naționale de Asigurări Sociale și Companiei Naționale de Asigurări în Medicină. Bugetul de stat și bugetele UAT au acumulat în această perioadă circa 59 la sută din aceste mijloace, cele mai semnificative fiind înregistrate începînd cu anul 2005.

B. Politica în domeniul managementului datoriei de stat pe anii 2006-2009

83. Obiectivul principal în domeniul managementului datoriei de stat este menținerea în limite sustenabile a nivelului datoriei, și asigurarea surselor necesare finanțării deficitelor bugetare și a resurselor de plată a serviciului datoriei la un cost cît mai redus. Concomitent cu creșterea controlată a datoriei publice se va urmări reducerea costurilor datoriei și riscului bugetar.

84. Se va continua politica de lansare de emisiuni de HVS pentru finanțarea deficitului bugetar și pentru refinanțarea datoriei de stat interne, în special, prin emisiuni pe termen mediu.

85. În pofida faptului că în ultimii ani situația în domeniul datoriei de stat s-a ameliorat, în acest domeniu mai există unele probleme. Printre acestea sunt:

- Cadrul legal în domeniul datoriei de stat nu corespunde standardelor moderne de management al datoriei publice.
- Calitatea de evidență, obținere și prezentare a informației privind datoria publică necesită a fi îmbunătățită.

86. Măsurile pentru atingerea acestui obiectiv în anii 2006-2009 sunt următoarele:

- Colaborarea activă și permanentă cu instituțiile financiare internaționale și donatorii externi în vederea obținerii finanțării din partea acestora la condiții cît mai favorabile.
- Respectarea recomandărilor și indicatorilor specificați în documentele de bază semnate cu instituțiile financiare internaționale.
- Restructurarea datoriei externe prin intermediul Clubului de la Paris.
- Rambursarea treptată a datoriei față de Banca Națională a Moldovei.
- Extinderea cercului de participanți pe piața primară și secundară a HVS.

- Modernizarea legislației cu privire la datoria publică, garanțiile de stat și re-creditarea de stat, care va corespunde standardelor UE și recomandărilor FMI și Băncii Mondiale.

C. Prognoza plăților aferente și a soldului datoriei de stat pe anii 2006-2009

Plățile în domeniul datoriei de stat

87. Pentru deservirea datoriei de stat, pe parcursul anilor 2006-2009 se preconizează de a utiliza circa 5,0 mild. lei, din care:

    pentru plata sumei de baze – 2,7 mild. lei
    pentru plata dobânzii – 2,3 mild. lei

88. E de menționat că, aceste plăți sunt distribuite uniform pe această perioadă de timp, fiind alocate circa 1,3 mild. lei în mediu anual. Aceasta oferă posibilitatea de a finanța și strategiile prevăzute în domeniul cheltuielilor publice pe termen mediu.

89. Plățile în domeniul deservirii datoriei de stat externe și interne în perioada 2006-2009 se prezintă în tabelul III.2.

Tabelul III.2 Plățile în domeniul deservirii datoriei de stat externe și interne

	2006		2007		2008		2009		total 2006-2009	
	mil. lei	mil. dolari	mil. lei	mil. dolari	mil. lei	mil. dolari	mil. lei	mil. dolari	mil. lei	mil. dolari
		SUA		SUA		SUA		SUA		
Deservirea datoriei externe	892,7	69,2	686,1	53,6	697,2	54,9	909,8	72,2	3185,8	249,9
principal	630,8	48,9	473,6	37,0	486,4	38,3	612,4	48,6	2203,2	172,8
dobânda	261,9	20,3	212,5	16,6	210,8	16,6	297,4	23,6	982,6	77,1
Deservirea datoriei interne	457,7	35,5	459,8	35,9	463,7	36,5	445,1	35,3	1826,3	143,2
principal	118,8	9,2	118,8	9,3	118,8	9,4	118,8	9,4	475,2	37,3
dobânda	338,9	26,3	341,0	26,6	344,9	27,2	326,3	25,9	1351,1	106,0

90. Pentru următorii trei ani se prevede o evoluție pozitivă a poverii deservirii datoriei de stat asupra veniturilor fiscale ale bugetului de stat, diminuându-se de la 17% în 2006, până la 11% la sfârșitul anului 2009.

91. În perioada 2006 - 2009, se preconizează că, Guvernul va beneficia de granturi și credite din exterior pentru susținerea bugetului și proiecte investiționale în sumă totală de circa 188,9 mil. dolari SUA. Suma obținută este mai mică cu circa 61,0 mil. dolari SUA în comparație cu plățile planificate a fi efectuate față de creditorii externi - 249,9 mil. dolari SUA.

Tabelul III.3 Estimările înțrărilor de granturi și credite externe în anii 2006-2009, mil. lei

	scontat		estimat	
	2006	2007	2008	2009
Total	738	947	490	243
Granturi	241	309	138	66
Credite	497	638	351	177
Susținerea bugetului	18	121	0	0
Granturi	18	121	0	0
Credite	0	0	0	0
Asistența proiectelor	720	826	490	243
Granturi	223	188	138	66
Credite	497	638	351	177

92. Estimările înțrărilor de granturi și credite externe pe anii 2006-2009 se prezintă în tabelul III.3.

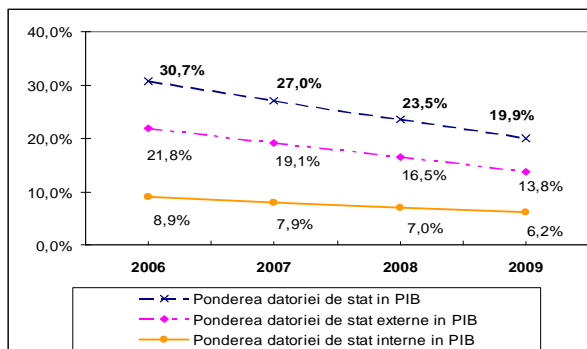
93. Estimările înțrărilor de granturi și credite externe pe anii 2007-2009 pot suferi modificări ca urmare a semnării cu FMI a

Memorandumului privind politicile economice și financiare, care ar putea contribui la majorarea înțărilor de astfel de fluxuri, însă acestea la moment nu pot fi estimate.

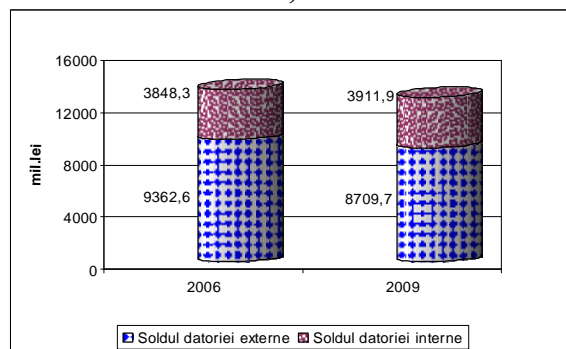
Soldul datoriei de stat 94. Prognoza datoriei de stat pe anii 2006-2009 este în dependență de evoluția prognozată a indicatorilor macroeconomici, de restructurarea datoriei bilaterale prin Clubul creditorilor de la Paris, precum și de asumările de finanțare din contul surselor externe și interne. Astfel, se prognozează că pe parcursul anilor 2006-2009 datoria de stat în valoare nominală se va diminua de la 13,2 mild. lei la sfârșitul anului 2006 până la 12,6 mild. lei la sfârșitul anului 2009.

95. Această tendință de diminuare a datoriei de stat este mai evidentă în raport cu PIB, ponderea acesteia diminuându-se de la 30,7 la sută la sfârșitul anului 2006 până la 19,9 la sută la sfârșitul anului 2009. Dinamica datoriei de stat interne și externe pe anii 2006-2009 se prezintă în graficul III.4 și diagrama III.5.

Graficul III.4. Dinamica datoriei de stat în PIB, 2006-2009

Diagrama III.5. Stocul datoriei de stat interne și externe, 2006-2009

96. În baza prognozei fluxurilor de intrare din surse externe, precum și luând în considerare fluctuația cursului valutar, se prognozează că datoria de stat externă va înregistra o diminuare de la 720,2 mil. dolari SUA la sfârșitul anului 2006 (9362,6 mil. lei) până la 685,8 mil. dolari SUA (8709,7 mil. lei) la sfârșitul anului 2009. Ponderea datoriei de stat externe în PIB va continua să se diminueze de la 22 la sută la sfârșitul anului 2006 până la 13,8 la sută la sfârșitul anului 2009. Comparativ cu sfârșitul anului 2005, când soldul datoriei de stat a înregistrat 12,2 mild. lei, la sfârșitul anului 2006 acesta va cunoaște o creștere de circa 1 mild. lei. Creșterea dată este condiționată de influența cursului valutar asupra datoriei externe, cât și de restructurarea în anul 2006 a datoriei de stat externe prin Clubul de la Paris.

97. În ce privește evoluția datoriei de stat interne, pe parcursul anilor 2006-2009 aceasta va înregistra o creștere în valori nominale de la 3848,3 mil. lei la sfârșitul anului 2006 până la 3911,9 mil. lei la sfârșitul anului 2009. La baza prognozei stau, pe de o parte, asumările de rambursare a datoriei față de BNM și necontractarea noilor împrumuturi și, pe de altă parte, emisiunea în continuare a HVS. Ca pondere în PIB, datoria de stat internă, la fel ca și cea externă, va înregistra o diminuare de la 9 la 6 la sută.

D. Prognoza surselor de finanțare pe anii 2006-2009

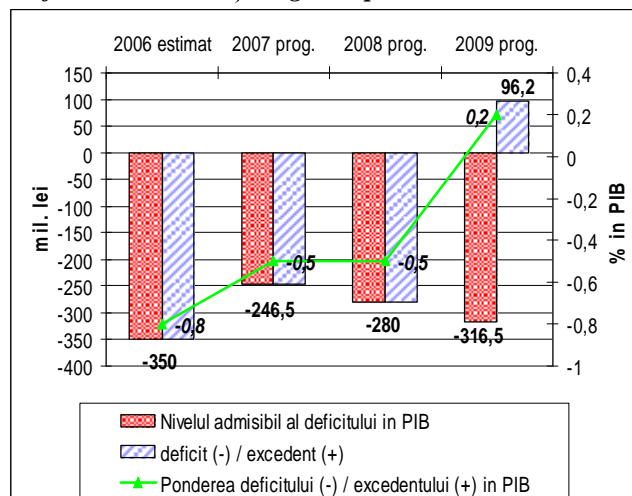
98. Prognoza surselor de finanțare pe anii 2006-2009 se bazează pe următoarele asumări:

- menținerea unui nivel a deficitului bugetar ce nu ar depăși 0,8 la sută din PIB în anul 2006 și 0,5 la sută din PIB în anii 2007-2009;
- rezultatul restructurării datoriei de stat externe prin intermediul Clubului de la Paris, intrările de credite pentru implementarea proiectelor investiționale în cadrul Strategiei de Asistență a Țării (SAT). Acestea se va solda în obținerea unei finanțări externe nete negative, cu excepția anului 2007, când aceasta va fi pozitivă;
- menținerea nivelului pozitiv al finanțării interne nete din contul emisiunii de HVS pentru finanțarea deficitului bugetar și pentru refinanțarea datoriei de stat interne, cu excepția anului 2009, când rambursarea împrumuturilor interne va depăși atragerea acestora;
- obținerea mijloacelor din vânzarea și privatizarea patrimoniului public conform noului program de privatizare începând cu anul 2007;
- utilizarea resurselor financiare acumulate pe conturile bugetului public național în perioadele precedente pentru finanțarea cheltuielilor bugetelor respective.

99. Astfel, cu toate că nivelul admisibil al deficitului bugetului public național în anii 2007-2009 poate fi respectiv de 246,5, 280, 316,5 mil. lei, resursele totale care pot fi atrase atît pe piața financiară internă și externă, cît și mijloacele financiare de pe conturile bugetului, sînt suficiente pentru a acoperi deficiturile menționate numai în anii 2007 și 2008. În anul 2009, din contra, sursele care pot fi atrase nu sunt suficiente pentru a finanța un deficit bugetar. Din acest motiv pentru anul 2009 se prognozează un excedent al bugetului public național de circa 96,2 mil. lei, sau 0,2 la sută din PIB.

100. Balanța bugetară pe anii 2006-2009 este prezentată în graficul III.6, iar sursele de finanțare a acesteia se conțin în anexa nr. 2.

Graficul III.6. Balanța bugetară pe anii 2006-2009

Capitolul IV. Cadrul financiar global

A. Resursele publice

101. Totalitatea veniturilor și surselor de finanțare ale bugetului public național, descrise în capitolele precedente, reprezintă cadrul financiar de resurse publice, care este disponibil pentru finanțarea programelor naționale în domeniul cheltuielilor publice. Cadrul financiar de resurse ale bugetului public național pe anii 2007-2009 se prezintă în tabelul IV.1.

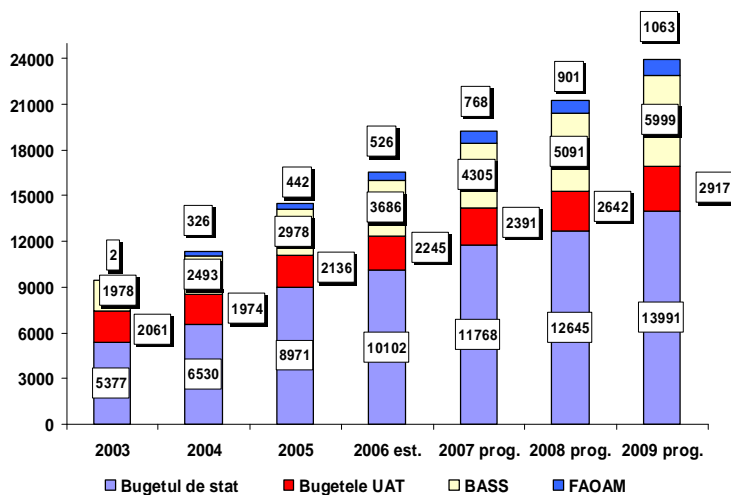
Tabelul IV.1 Cadrul de resurse ale bugetului public național pe anii 2007-2009

	(mil. lei)		
	2007	2008	2009
Veniturile publice	19.232	21.278	23.970
Sursele de finanțare	247	280	-96
Cadrul financiar de resurse	19.479	21.558	23.874

102. Cadrul financiar global cuprinde toate veniturile și sursele de finanțare care sunt distribuite între bugetele și fondurile publice. Acestea sunt:

- Bugetul de stat (inclusiv proiectele finanțate din sursele externe, fondurile și mijloacele speciale)
- Bugetele unităților administrativ-teritoriale (bugetele UAT)
- Bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS)
- Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală (FAOAM)

Diagrama IV.1 Evoluția veniturilor bugetului public național pe componente, 2003-2009

103. Privite în structură, cele mai rapide creșteri vor înregistra veniturile fondurilor de asigurare obligatorie de asistență medicală, care către anul 2009 se vor dubla în termeni nominali față de 2006 (scontat). Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat vor crește în această perioadă cu circa 63 la sută, iar veniturile bugetului de stat și bugetelor UAT vor crește mai lent și vor înregistra o majorare cu circa 38,5 și 30 la sută, respectiv. Premizele acestor creșteri depind de tipul de venituri încasate de fiecare buget și sunt

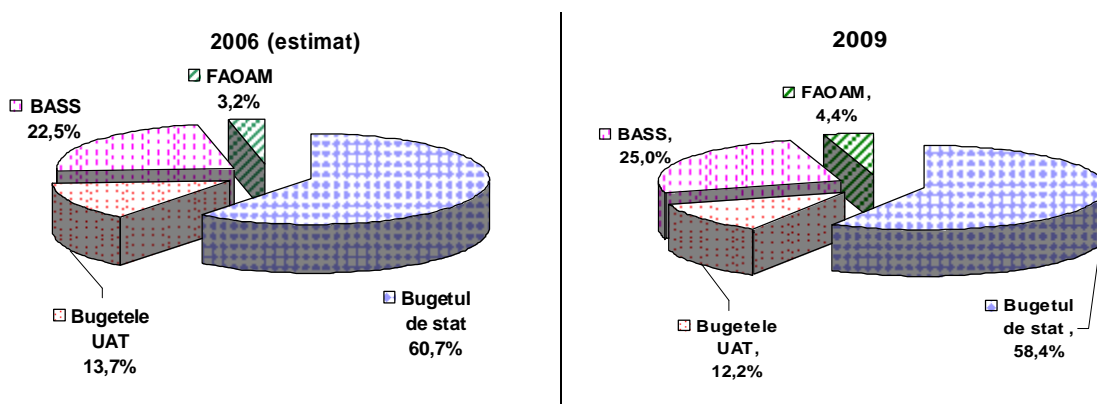
descrise în capitolul II “Cadrul de venituri publice”.

104. Distribuirea cadrului financiar global pe elemente constitutive și ponderea acestora în PIB sînt prezentate în anexa nr. 2. O discifrare mai detaliată a parametrilor bugetului de stat, a bugetelor UAT, BASS și FAOAM pe anii 2003-2009 se conține în anexele 4 – 7.

105. Distribuirea veniturilor bugetului public național pe componente se prezintă în diagrama IV.1.

106. Creșterea neuniformă a veniturilor între componentele bugetului public național în perioada anilor 2006-2009 va rezulta în majorarea ponderii FAOAM și BASS și reducerea ponderii bugetului de stat și a bugetelor UAT. Structura comparativă a veniturilor pe componente se prezintă în diagrama IV.2.

Diagrama IV.2 Structura veniturilor bugetului public național pe componente, 2006 și 2009

107. Repartizarea deficitului bugetului public național pe anii 2006-2009 între componentele acestuia, reieșind din sursele de finanțare care pot fi atrase de fiecare buget în parte se prezintă în tabelul IV.2.

Tabelul IV.2 Cadrul financiar global pe componentele bugetului public național, 2003-2009

(mil.lei)

Indicatorii	Executat			Aprobat	Scontat	Estimat		
	2003	2004	2005	2006	2006	2007	2008	2009
Total venituri (fără transferuri interbugetare)	9418	11322	14528	16105	16559	19232	21278	23970
- Bugetul de stat	5377	6530	8971	9500	10102	11768	12645	13991
- Bugetele UAT	2061	1974	2136	2262	2245	2391	2642	2917
- Bugetul asigurărilor sociale de stat	1978	2493	2978	3816	3686	4305	5091	5999
- Fondurile de asigurări obligatorii de asistență	2	326	442	526	526	768	901	1063
Bilanțul general (deficit + ; excedent -)	-270	-70	-579	374	350	247	280	-96
- Bugetul de stat	-17	88	-546	335	171	139	209	-87
- Bugetele UAT	-61	60	139	40	100	40	35	30
- Bugetul asigurărilor sociale de stat	-192	-179	2	0	79	68	36	-39
- Fondurile de asigurare obligatorie de asistență med	0	-39	-174	0	0	0	0	0
Total cheltuieli (fără transferuri interbugetare)	9148	11252	13949	16479	16909	19479	21558	23874

108. În perioada anilor 2006-2008, toate componentele bugetului public național, în afară de fondurile de asigurare obligatorie de asistența medicală, vor înregistra deficit. În anul 2009 numai bugetele UAT se vor solda cu deficit, bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat, vor avea excedent, cauza fiind lipsa surselor de finanțare. Fondurile de asigurare obligatorie de asistența medicală vor fi balanțate pe parcursul perioadei vizate.

B. Cheltuielile publice

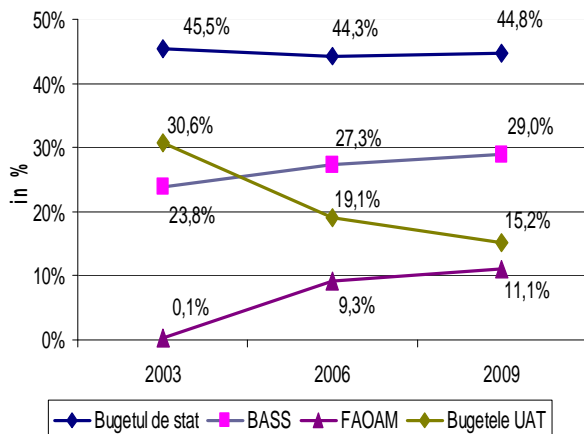
109. Avînd la bază estimările cadrului general de resurse, în perioada 2007-2009 cheltuielile publice vor crește în mediu anual cu circa 13 la sută în termeni nominali, atingînd în anul 2009 volumul de 23,9 miliarde lei. Ca pondere în PIB acestea vor înregistra o diminuare lentă de la 39,3 la sută în anul 2006 (scontat) pînă la 37,7 la sută în anul 2009.

110. Ca rezultat al estimărilor cadrului de resurse, ritmul anual de creștere a cheltuielilor în următorii trei ani se va încetini de la 15 la sută în anul 2007 pînă la 11 la sută în anul 2009. Creșterea absolută medie anuală a cheltuielilor în următorii trei ani va constitui circa 2,3 miliarde lei.

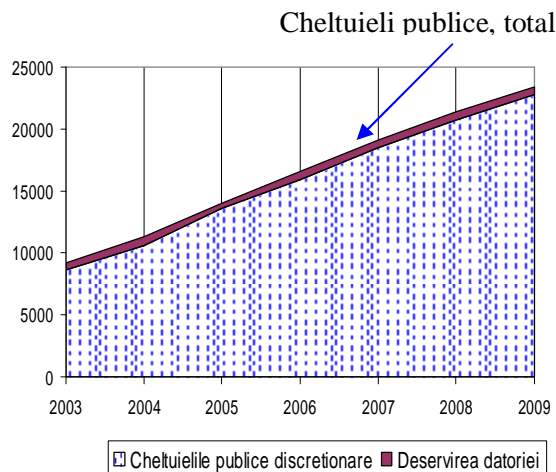
111. Cheltuielile discreționare⁴ vor avea o creștere mai rapidă decît cheltuielile publice globale, variația fiind între 19 la sută și 11 la sută. Aceasta se ilustrează în diagrama nr. IV.3.

112. Cadrul de politici în domeniul cheltuielilor a avut o influență decisivă asupra repartizării resurselor pe sectoare. Sectoarele sociale vor continua să aibă prioritate în alocarea resurselor. Pe viitor acestea (cu excepția mijloacelor pentru majorarea salariilor) vor deține circa 63 la sută din toate cheltuielile publice. Pentru sectoarele domeniului economic în prezent se alocă circa 12 la sută din cheltuielile totale, în următorii ani ponderea acestora reducîndu-se pînă la 8,5 la sută către anul 2009. Aceasta se explică prin finalizarea unor programe cu participarea donatorilor externi, precum și din cauza incertitudinii privind finanțarea externă a noilor proiecte.

Graficul IV.4 Evoluția cheltuielilor pe tipuri de bugete ca pondere în bugetul public national, 2003-2009

Diagrama IV.3 Cheltuielile publice și cheltuielile discreționare, 2003-2009

113. În perioada pînă în anul 2007, de o creștere mai avansată a cheltuielilor, comparativ cu alte bugete au beneficiat FAOAM - pînă la 32 la sută, urmat de bugetul de stat - 23 la sută. În anii 2008-2009 ritmuri mai mari de creștere de circa 15 la sută în mediu anual vor avea BASS și FAOAM, ceea ce se explică prin ritmuri mai mari de creștere a veniturilor acestor bugete, precum și printr-un grad înalt de prioritate. Evoluția cheltuielilor pe tipuri de bugete în anii 2003-2009, ca pondere în bugetul public national, se prezintă în graficul IV.4.

114. Cheltuielile bugetului de stat cu toate

⁴ Cheltuielile discreționare nu includ cheltuielile pentru deservirea datoriei de stat.

componentele în perioada 2003-2006 s-au majorat ca pondere în PIB de la 20 la 23 la sută. În următorii trei ani acestea se vor stabiliza la nivel de 23 la sută.

115. Cheltuielile BASS în perioada 2003-2006 au crescut considerabil de la 7,9 la 10,2 la sută din PIB. În următorii trei ani cheltuielile acestui buget vor crește mai lent, atingând în anul 2009 circa 11 la sută din PIB. În perioada 2007-2009 transferurile de la bugetul de stat către BASS vor crește de la 688,3 mil. lei în 2006 la 965 mil. lei în 2009 sau cu circa 13 la sută în mediu anual. Ponderea acestora în cheltuielile totale ale BASS constituie circa 15 la sută.

116. Cheltuielile FAOAM în perioada 2004-2009 înregistrează o tendință de creștere continuă de la 2,9 la sută din PIB în anul 2004 la circa 4,2 la sută în anul 2009. E de menționat, că o parte semnificativă din cheltuielile FAOAM (circa 66 la sută în anul 2006) sunt acoperite din contul transferurilor de la bugetul de stat. În următorii trei ani volumul acestor transferuri va crește considerabil de la 1001,6 mil. lei în 2006 la 1526,7 mil. lei în anul 2009 sau cu circa 58 la sută. Pentru anii 2007-2009 volumul transferurilor de la bugetul de stat la fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală sunt estimate în proporție de 12 la sută din totalul cheltuielilor de bază ale bugetului de stat – media cotelor procentuale respective pentru trei ani precedenți.

117. Tendințele recente de cheltuieli ale bugetelor UAT în anii 2003-2006 au variat între 10,1 la sută și 7,1 la sută din PIB. Aparent, pentru următorii ani ponderea cheltuielilor acestor bugete în PIB se reduce către anul 2009 pînă la 6 la sută. Însă, luînd în considerare că o parte esențială a cheltuielilor, precum cele legate de majorarea salariilor, investițiile capitale și alte fonduri bănești pentru compensări de venituri ratate și în alte scopuri, sînt incorporate în bugetul de stat, cheltuielile reale ale bugetelor UAT vor depăși nivelul actual prognozat.

C. Factorii de risc

118. CCTM 2007-2009 prezintă scenariul de bază în evoluția veniturilor și cheltuielilor bugetare. Totodată, sunt identificate următoarele riscuri care pot influența negativ asupra cadrului global de resurse: (i) riscurile macroeconomice și (ii) riscurile fiscale.

119. Riscurile macroeconomice se referă la schimbările parametrilor economici, care au servit drept bază pentru estimarea resurselor cadrului financiar global.

120. În anul 2005 deficitul balanței comerciale a depășit 40 la sută din PIB și să estimează, că acesta se va majora pînă la circa 50 la sută din PIB pe termen mediu. Pe termen mediu aceasta poate provoca probleme din punct de vedere a durabilității externe. Deși exporturile au crescut într-un ritm accelerat, ritmul de creștere a importurilor, a rămas îngrijorător, reflectând o creștere puternică a consumului privat. Pe de altă parte, restricțiile impuse de către Federația Rusă asupra exporturilor de vinuri se pot solda în reducerea drastică a ritmurilor de creștere a acestora.

121. Alt factor care ar putea avea efecte negative asupra deficitului balanței comerciale este reprezentat de evoluțiile prețurilor mondiale la petrol și de influența acestora asupra importurilor de resurse energetice, precum și de situația incertă privind prețul la gazele naturale.

- 122.** Cursul de schimb al monedei naționale, susținut de intrările masive de valută în țară va continua să se aprecieze, creând presiune suplimentară asupra creșterii importurilor.
- 123.** Totodată, în pofida politicilor monetare și fiscale relativ prudente, care continuă să controleze nivelul inflației, creșterea prețurilor la resursele energetice importate poate avea efecte asupra accelerării ritmurilor inflației.
- 124.** Până la găsirea unor noi piețe de desfacere, stoparea exporturilor de vinuri în Federația Rusă, ar încetini ritmurile de creștere a producției din industria vinivicolă și ramurile conexe.
- 125.** Având în vedere că republica Moldova se află în zonă de risc pentru agricultură, creșterea producției agricole poate fi influențată de orice calamitate naturală (secetă, ploi abundente, grindină, etc.)
- 126.** Toți acești factori pot influența negativ ritmurile de creștere economică pe perioada medie.
- 127.** Riscurile fiscale în mod direct rezultă din cele macroeconomice. Performanța încasării veniturilor bugetului public național va fi condiționată de influența factorilor externi asupra situației economice în țară, pe de o parte, și de eficiența măsurilor de colectare a veniturilor, pe de altă parte. Riscul cel mai mare vizează încasarea TVA la mărfurile importate, ca cea mai importantă sursă de venit a bugetului public național. Acesta se află în dependență directă de evoluția importurilor.
- 128.** Dinamica inflației și a cursului valutar au o influență dublă pentru buget, afectând și veniturile, și cheltuielile în același timp.
- 129.** În astfel de condiții, riscurile cauzate de factorii externi și interni nominalizați ar putea fi diminuate prin promovarea unei politici bugetar-fiscale austere, cu controlul asupra nivelului deficitului bugetar.
- 130.** În general, promovarea unei combinații de politici macroeconomice adecvate ar diminua efectele negative asupra economiei naționale în general, și asupra bugetului în parte, micșorând, totodată, pierderile posibile.

Capitolul V. Politica în domeniul cheltuielilor publice

A. Obiective generale ale politicii cheltuielilor publice

Direcțiile principale ale politicii de cheltuieli

131. Luând în considerare estimările cadrului de cheltuieli pe termen mediu, politica cheltuielilor publice pe anii 2007-2009 accentuează importanța utilizării cât mai eficace și eficiente a mijloacelor disponibile cu identificarea și valorificarea rezervelor financiare interne și redirecționarea resurselor disponibilizate pentru finanțarea programelor

prioritare.

132. În contextul CCTM pe anii 2007-2009 alocarea resurselor existente este efectuată în conformitate cu prioritățile cadrului general de politici oferit de SCERS, Programul de activitate a Guvernului și alte programe naționale.

133. Un obiectiv de bază al politicii cheltuielilor pe termen mediu este asigurarea unei structuri adecvate a cheltuielilor publice, care ar susține calitatea sporită a serviciilor publice cu o creștere treptată a investițiilor pentru infrastructura publică.

134. Concomitent vor fi întreprinse măsuri pentru ameliorarea calității proiectelor de investiții publice prin aplicarea elementelor de analiză economică a costurilor și beneficiilor și prin demararea procedurilor noi (îmbunătățite) de management a investițiilor publice.

135. În scopul asigurării unui control asupra cheltuielilor publice, în special a cheltuielilor de personal, o importanță sporită va fi acordată reformelor în administrația publică și în sectorul public prin reorganizări de structură cu menținerea la un nivel optim a nivelului angajărilor.

136. În conformitate cu obiectivele generale ale politicii în domeniul cheltuielilor publice pe anii 2007-2009 în continuare sînt definite prioritățile interramurale de cheltuieli, precum și cele din cadrul ramurilor.

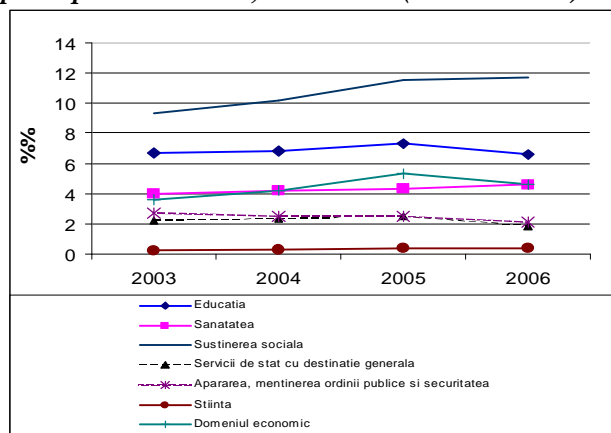
B. Prioritățile cheltuielilor publice și alocările sectoriale

Tendențe recente

137. Tendințele recente în structura cheltuielilor publice pe sectoare denotă o creștere semnificativă a cotei cheltuielilor de ordin economic în totalul cheltuielilor publice de la 10,9 la sută în 2003 la 14,1 la sută în 2005, precum și a celor de ordin social - de la 62,4 la sută la 63,3 la sută.

138. În același timp, cheltuielile pentru serviciile generale de stat, ordinea publică și securitatea națională s-au redus de la 14,8 la sută în 2003 la 13,2 la sută în 2005. Aceste

Graficul V.1. Evoluția cheltuielilor publice pe principalele sectoare, 2003-2006 (în % din PIB)

tendințe se manifestă și ca pondere în PIB și se prezintă în graficul V.1.

139. Aceste tendințe reflectă prioritatea acordată în ultimii ani sectoarelor economice și celor sociale avînd un impact direct pentru creșterea economică și reducerea sărăciei. În cadrul blocului social preponderent au crescut cheltuielile pentru protecția socială și sănătate, iar în cadrul blocului economic – cele pentru agricultură, gospodăria comunală și complexul energetic.

Priorități inter-ramurale Alocarea resurselor în contextul CCTM pe anii 2007-2009 s-a efectuat în baza analizei cheltuielilor sectoriale, ținînd cont de rezervele identificate în utilizarea resurselor existente, precum și luînd în considerare prioritățile identificate în cadrul general de politici, în special SCERS. Prognoza cheltuielilor publice pe sectoare pe anii 2007-2009 se prezintă în tabelul V.2.

Tabelul nr. V.2. Prognoza cheltuielilor publice pe anii 2007-2009, % în PIB

	aprobat	estimat		
	2006	2007	2008	2009
Cheltuieli discreționare, total	35,9	38,4	37,5	36,7
1. Servicii de stat cu destinație generală	1,8	1,9	1,6	1,5
2. Activitatea economică	0,6	0,4	0,4	0,3
3. Justiția și jurisdicția constituțională	0,3	0,3	0,3	0,2
4. Apararea, menținerea ordinii publice și securitatea	2,1	1,9	1,7	1,6
5. Cheltuieli de ordin social	23,7	24,4	24	23,3
învățămîntul	6,6	6,5	6	5,4
sănătatea	4,6	5,1	5	5
sustinerea și asistența socială	11,7	12,0	12,2	12,3
6. Știință și inovare	0,4	0,5	0,6	0,7
7. Cheltuieli de ordin economic	4,6	4,6	3,7	3,2
<i>dintre care</i>				
agricultura, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor	1,4	1,5	1,3	1,2
gospodăria comunală și gospodăria de exploatare a fondului de locuințe	1,7	1,6	1,1	1,0
8. Protecția mediului	0,2	0,2	0,2	0,1
9. Reforma salarială*	1,9	3,6	4,6	5,5
10. Alte domenii	0,3	0,6	0,4	0,3
Informativ: PIB, mld.lei	43	49,3	56	63,3

140. Estimările pe ramuri nu conțin cheltuielile legate de implementarea reformei salariale. Acestea se reflectă într-o poziție distinctă și vor fi repartizate pe ramuri în procesul elaborării bugetului, odată cu definitivarea cadrului normativ.

141. Factorii generali care au influențat prioritățile intersectoriale de cheltuieli pe anii 2007-2009 cuprind:

- implementarea treptată (2006-2010) a reformei salariale în sectorul public. În anul 2007 în acest scop sunt alocate circa 48 la sută din resursele suplimentare disponibile.
- indexarea cheltuielilor pentru mărfuri și servicii în funcție de evoluția indicelui prețurilor de consum și creșterea prețurilor la gazele naturale. Pentru aceasta sînt

direcționate mijloace suplimentare, în raport cu anul precedent, în volum de 81,3 mil. lei - în anul 2007, 53,3 mil. lei - în anul 2008 și 52,7 mil. lei - în anul 2009.

- sporirea treptată a alocațiilor pentru investiții capitale, ca factor ce influențează dezvoltarea economică. Volumul de investiții capitale din contul cheltuielilor de bază ale bugetului de stat și bugetelor UAT către anul 2009 va crește cu circa 4 la sută în raport cu anul 2006. În anii 2007-2009 circa 66 la sută din investițiile capitale vor fi direcționate domeniului economic.

142. În contextul priorităților strategice de cheltuieli pe sectoare se evidențiază în continuare blocul cheltuielilor sociale, care a obținut cele mai mari majorări de fonduri – 33 la sută din totalul cheltuielilor publice suplimentare pe anul 2007. Din ele preponderent au crescut cheltuielile în domeniul sănătății - cu circa 25 la sută, datorită extinderii pachetului de servicii acordate prin intermediul asigurărilor medicale, precum și cheltuielile pentru asigurarea și susținerea socială, acestea crescând cu circa 14 la sută. Cheltuielile pentru învățământ, cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret presupun o creștere de circa 9 la sută în anul 2007. Creșteri ale cheltuielilor pe aceste sectoare se atestă și în anii 2008-2009, însă cu ritmuri mai lente, reieșind din volumul suplimentar de resurse estimat pe anii respectivi.

143. O creștere considerabilă se preconizează pentru sfera științei și inovării - de circa 100 mil. lei anual. Cota acestor cheltuieli în PIB va crește de la 0,4 la sută în anul 2005 până la 0,7 la sută în anul 2009. Creșterea respectivă este îndreptată pentru realizarea Codului cu privire la știință și inovare și a Acordului de Parteneriat între Guvern și Academia de Științe. În același timp, constrângerile de resurse nu asigură atingerea nivelului prevăzut de 1 la sută din PIB în anul 2009.

144. Cheltuielile domeniului economic se estimează cu o creștere de 11,6 la sută în anul 2007, în special din contul celor destinate agriculturii, care cresc cu 17 la sută, precum și a celor pentru transport și gospodăria drumurilor, care vor crește cu 15 la sută față de anul 2006. În anii 2008-2009 cota acestor cheltuieli în cheltuielile publice totale va înregistra o diminuare lentă. Aceasta se explică prin finalizarea unor programe, în special cele legate de gazificare și alimentarea cu apă, precum și datorită incertitudinii privind finanțarea externă a unor proiecte, care actualmente dețin ponderea majoră în cheltuielile domeniului respectiv.

Corelarea CCTM - SCERS **145.** Eforturile întreprinse în anii precedenți în ce privește legătura între prioritățile SCERS și prioritățile de cheltuieli din CCTM sînt insuficiente. În acest sens, în anul 2005 a fost efectuată o analiză⁵, care a scos în evidență o serie de impedimente, în special: (i) lipsa sincronizării proceselor de elaborare a SCERS și CCTM, (ii) coordonarea slabă în procedurile tehnice și aranjamentele instituționale, (iii) capacitățile limitate a autorităților publice în ce privește analiza și planificarea strategică.

146. Primul Raport anual de evaluare a implementării SCERS⁶ de asemenea a evidențiat o serie de rezerve de îmbunătățire a eficienței și eficacității unor programe de cheltuieli sectoriale, precum și a accentuat necesitatea prioritizării riguroase a politicilor și programelor guvernamentale pentru o mai bună corelare a acestora cu cadrul de resurse.

⁵ Această analiză a fost efectuată în decembrie 2005 cu suportul Proiectului pentru susținerea CCTM, finanțat de DFID.

⁶ Primul Raport anual de evaluare a implementării SCERS a fost prezentat în cadrul Forului național din 23 martie 2006.

147. Spre deosebire de anii precedenți, în procesul pregătirii actualului CCTM a fost inițiat un dialog mai amplu între autoritățile publice în vederea îmbunătățirii corelării politicilor SCERS cu alocările de resurse din CCTM, fiind introduse modificările respective în planul de acțiuni pentru elaborarea CCTM și având o participare mai largă în procesul de stabilire a priorităților și plafoanelor de cheltuieli. Un obiectiv principal în procesul alocării resurselor în CCTM pe anii 2007-2009 este susținerea prioritară a politicilor SCERS. În boxă se prezintă o analiză sumară a legăturii între prioritățile SCERS și CCTM.

Prioritățile SCERS și reflectarea acestora în CCTM

În SCERS sunt stabilite următoarele sectoare prioritare: *sectorul privat; administrația publică; protecția socială; sănătatea și învățământul; infrastructura; dezvoltarea regională; mediul ambiant*. E de menționat că aceste sectoare nu sînt întocmai consistente cu clasificarea sectoarelor, utilizată în sistemul bugetar, iar prioritatea acestora nu reflectă exclusiv necesitatea alocărilor suplimentare. Totuși, pentru a facilita legătura acestora cu prioritățile CCTM s-a efectuat o grupare convențională, după cum urmează:

Sectoarele sociale (*protecția socială, sănătatea și învățământul*) continuă să dețină cota majoră în totalul cheltuielilor publice - de circa 61 la sută în 2006. În procesul alocării resurselor pe anii 2007-2009 aceste sectoare vor beneficia de peste jumătate (58 la sută) din volumul total al alocărilor suplimentare. Pentru anul 2007 comparativ cu anul 2006 cheltuielile de sănătate vor crește cu circa 25 la sută, cele legate de asigurarea și susținerea socială – cu circa 14 la sută și învățământul – cu circa 10 la sută.

Sectoarele economice (*infrastructura, dezvoltarea regională și sectorul privat*) în ultimii ani, au beneficiat de o abordare prioritară în alocarea resurselor, constituind în 2006 circa 12 la sută în totalul cheltuielilor publice. În 2007 cota acestor cheltuieli se va menține la același nivel, dar pe anii 2008-2009 va înregistra o diminuare lentă.

Cheltuielile publice pentru protecția *mediului ambiant* sînt relativ mici – de circa 0,4 la sută din resursele publice globale. Pe termen mediu alocațiile acestui sector vor crește cu circa 33 la sută, ceea ce depășește aproape de două ori nivelul mediu de creștere a cheltuielilor publice. La finanțarea activităților aferente acestui sector și în continuare preponderent vor fi utilizate mijloacele fondurilor ecologice, create în acest scop, precum și sursele donatorilor externi.

Administrația publică ocupă circa 5 la sută din totalul cheltuielilor publice. Pentru anul 2007 se preconizează o creștere a alocațiilor acestui sector de circa 18 la sută cu o diminuare lentă pe anii următori.

Astfel, pentru sectoarele prioritare identificate în SCERS în anul 2006 sînt alocate circa 78 la sută din veniturile publice totale.

148. În anii următori se preconizează fortificarea mecanismelor pentru o mai bună direcționare a resurselor financiare către scopurile SCERS prin consultări cu autoritățile publice centrale și locale, precum și cu parteneri externi (donatorilor). Deasemenea se preconizează de a lucra în vederea elaborării programelor bugetare, implementarea cărora pe viitor va contribui la o alocare mai strategică a resurselor și va permite o mai bună monitorizare a resurselor alocate din punct de vedere al eficienței și eficacității acestora.

149. Reforma administrației publice demarate în anul 2005⁷ se preconizează să contribuie la fortificarea capacităților autorităților publice prin instituirea în cadrul acestora a unor subdiviziuni cu funcții de analiză și planificare strategică.

Priorități în cadrul ramurilor **150.** Prioritățile de cheltuieli din cadrul ramurilor au fost determinate în baza analizei programelor existente de cheltuieli și în conformitate cu prioritățile de politici sectoriale identificate în SCERS și în alte programe naționale. În continuare se prezintă succint prioritățile de cheltuieli pe termen mediu în cadrul principalelor ramuri:

⁷ Strategia de reformă a administrației publice centrale este aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.1402 din 30 decembrie 2005.

Servicii generale de stat, justiția, apărarea și ordinea publică

151. Alocațiile pentru servicii de stat cu destinație generală pe anul 2007 vor crește în raport cu anul precedent cu 17,8 la sută, iar cele pentru apărare, menținerea ordinii publice și securitate - cu 2,2 la sută. În anul 2007 cheltuielile date se vor menține ca pondere în PIB la un nivel de 1,9 la sută, iar în anii 2008 și 2009 - la nivel, respectiv, de 1,5 și 1,6 la sută. Alocațiile suplimentare sunt condiționate de următoarele priorități: (i) realizarea strategiei de reformă a administrației publice și îmbunătățirea calității de guvernare; (ii) implementarea strategiei de edificare a societății informaționale „Moldova electronică”; (iii) perfecționarea managementului bugetar și fiscal prin dezvoltarea sistemului trezorerial, fiscal și vamal; (iv) dezvoltarea sistemului de pregătire a cadrelor în domeniul justiției; (v) îmbunătățirea condițiilor de detenție în penitenciare.

Învățământul, cultura, arta și acțiunile pentru tineret

152. Aceste domenii în anul 2007 vor beneficia de o creștere a alocațiilor de respectiv 9,9 și 8 la sută, cu o încetinire a creșterii în următorii ani. Către anul 2009 aceste cheltuieli ca pondere în PIB se vor reduce ușor și vor constitui circa 5,4 și 0,7 la sută respectiv. Alocațiile în ramurile date sînt destinate următoarelor priorități: (i) sporirea accesului la educație, în special la educația generală și a calității serviciilor educaționale; (ii) susținerea tinerelor cadre didactice care se angajează în sectorul rural; (iii) majorarea normelor de alimentație în scoli și internate; (iv) consolidarea bazei didactice și dezvoltarea informațională; (v) susținerea cu burse a elevilor și studenților; (vi) sporirea accesului tineretului la servicii de cultură și surse de informare prin deschiderea centrelor pentru tineret și restaurarea obiectivelor de cultură.

Sănătatea

153. În perioada anilor 2007-2009 creșterea relativă față de anul precedent a alocațiilor publice pentru sănătate pe termen mediu va fi mai mare comparativ cu alte sectoare și va varia între 24,8 și 11,1 la sută. Alocațiile suplimentare sunt direcționate pentru: (i) extinderea pachetului de servicii medicale oferite prin sistemul de asigurări obligatorii de asistență medicală și prin programele naționale de sănătate gratuite garantate de stat, (ii) consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor medicale, și (iii) separarea funcțională a serviciilor medicale prestate de instituțiile medicale de stat de la cele de asigurări medicale.

Asigurarea și asistența socială

154. Ca și în anii precedenți, cheltuielile pentru acest sector vor continua să dețină o pondere majoră în cheltuielile publice totale, crescînd de la 30,3 la sută în 2007 la 32,5 la sută în 2009, atingînd în următorii ani circa 12 la sută din PIB. Creșterea este condiționată preponderent de măsurile legate de plățile oferite prin sistemul public de asigurări sociale. Alocații suplimentare vor fi direcționate pentru: (i) indexarea sau majorarea prestațiilor de asigurări sociale, (ii) intensificarea protecției sociale a familiilor cu copii; (iii) dezvoltarea serviciilor sociale și a rețelei de asistenți sociali, (iv) indexarea depunerilor bănești ale populației la Banca de Economii ș.a.

Domeniile economice

155. Cheltuielile de ordin economic se vor reduce ca pondere în PIB de la 4,6 la sută în anul 2006 la 3,2 în 2009. Creșterea relativă a alocațiilor domeniilor economice în 2007 va fi de 11,6 la sută, cu o reducere lentă pentru unele sectoare în anii următori. Implicațiile bugetare

majore în domeniile economice sînt provocate de măsurile legate de: (i) susținerea sectorului agrar prin dezvoltarea continuă a sistemului de subvenționare a producătorilor agricoli, (ii) dezvoltarea mecanismelor de securitate alimentară prin ajustarea instituțională, normativă și de diagnosticare la normele internaționale și, în special, la cele europene; (iii) susținerea dezvoltării ramurii viei și vinului ca sector de producție de importanță strategică; (iv) reabilitarea drumurilor publice ca factor important de dezvoltare a infrastructurii.

156. O analiză mai detaliată a priorităților de politică definite în cadrul ramurilor, care au determinat redistribuirea și alocarea resurselor suplimentare în anii 2007-2009, se conțin în anexa nr.10 “Prioritățile de reformă pe principalele sectoare și implicațiile financiare pe anii 2007-2009,,.

157. Prioritățile de cheltuieli pentru cele patru ramuri-pilot, supuse analizei strategice – învățămîntul, sănătatea, protecția socială și agricultura, sunt identificate și se conțin în planurile strategice de cheltuieli pentru aceste sectoare, expuse în anexele 11-14. Acestea oferă o analiză detaliată a programelor de cheltuieli în cadrul ramurilor, identifică obiectivele și prioritățile de politici pe anii 2007-2009 și evaluează impactul acestora asupra bugetului.

158. Plafoanele de cheltuieli de la bugetul de stat pe ramuri și autorități publice centrale estimate pe anii 2007-2009 constituie limitele la care se vor conforma autoritățile în procesul formulării programelor, propunerilor de buget pe anul 2007 și altor estimări orientative ale angajamentelor de cheltuieli pe anii 2008 și 2009, întru realizarea obiectivelor prioritare stabilite în SCERS și alte programe de dezvoltare economico-socială.

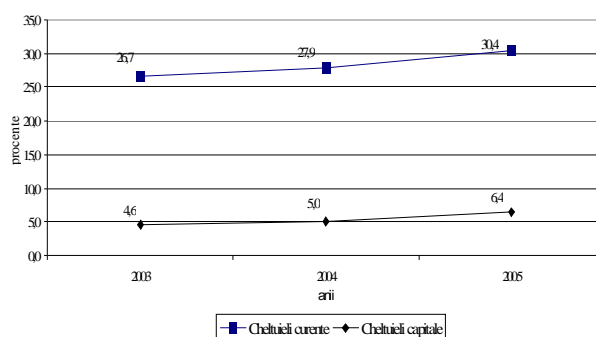
159. Plafoanele de cheltuieli de la bugetul de stat pe ramuri și autorități publice estimate pe anii 2007-2009 sînt prezentate în anexa nr.9.

C. Cheltuielile publice pe categorii economice

Analiza cheltuielilor curente și capitale

160. În structura cheltuielilor discreționare, cota preponderentă, de circa 87 la sută, revine cheltuielilor curente. Pe parcursul anilor 2003-2005 aceasta a înregistrat o reducere medie anuală de 1,3 puncte procentuale. În același timp, cheltuielile capitale au sporit ca pondere în totalul cheltuielilor discreționare, de la 14,6 la sută în anul 2003 pînă la 17,3 la sută în anul 2005. Ca pondere în PIB, în perioada 2003-2005 au sporit atît cheltuielile curente, cît și cele capitale, însă ritmul mediu anual al sporului cheltuielilor curente a constituit 1,8 puncte procentuale față de 0,9 puncte – al cheltuielilor capitale. Evoluția cheltuielilor discreționare curente și capitale în anii 2003-2005, ca pondere în PIB, este reflectată în graficul V.2.

Graficul V.2 Tendințele cheltuielilor discreționare curente și capitale în anii 2003-2005 (ponderea în PIB)

161. Aceste evoluții au fost marcate în special de prioritățile programelor și strategiilor de dezvoltare social-economică, care au impus sporirea volumelor de investiții capitale din contul bugetului public național. Aceste priorități vizează, în special, extinderea rețelelor de aprovizionare cu gaze naturale și alimentare cu apă a localităților, amenajarea localităților, dezvoltarea infrastructurii drumurilor publice și altele

162. Cotele cheltuielilor curente și celor capitale pe ramuri, exprimate atât ca pondere în suma totală de cheltuieli, cât și ca pondere în PIB, reprezintă devieri semnificative de la nivelele medii înregistrate la bugetul public național în perioada 2003-2005. Astfel, cele mai înalte cote ale cheltuielilor capitale au fost înregistrate în sectoarele: complexul pentru combustibil și energie – circa 99 la sută, agricultura – circa 45 la sută, gospodăria comunală – circa 40 la sută. Concomitent, cote ale cheltuielilor capitale sub nivelul mediu se atestă la sectoarele: asistența și susținerea socială, transporturi, educație, menținerea ordinii publice, apărarea și securitatea statului.

163. Pe perioada 2007-2009 se estimează puține rezerve pentru a spori volumul cheltuielilor capitale. Constrângerile vor fi determinate, în special, de reforma salarială, care va asimila majoritatea resurselor suplimentare, precum și de diminuarea resurselor proiectelor finanțate din surse externe ca urmare a incertitudinii privind inițierea unor proiecte noi după finalizarea celor care derulează în ramuri. Flexibilitatea redusă, în acest sens, este determinată și de cheltuielile suplimentare semnificative pentru programele sociale, precum și serviciile de asistență medicală.

164. Pe perioada de prognoză, ca urmare a influenței factorilor nominalizați, cota cheltuielilor curente în PIB va crește treptat de la 32,3 la sută în anul 2006 până la 34,2 la sută în anul 2009. Cheltuielile capitale se vor menține la nivelul anului 2006 doar în primul an de prognoză, iar către anul 2009 vor diminua până la 7,1 la sută în totalul cheltuielilor discreționare sau până la 2,6 la sută în PIB. Întru majorarea ponderii cheltuielilor capitale în următorii ani se mizează pe fluxuri externe ca urmare a semnării cu FMI a Memorandumului de politici economice și financiare, fluxuri care la moment sunt dificil de estimat. De asemenea analogic cheltuielilor din ultimii ani, în anii 2007-2009, veniturile suplimentare care vor fi încasate la bugetul de stat și bugetele UAT se vor direcționa prioritar la majorarea volumului de investiții capitale, finanțate de la buget.

165. Concomitent, în anii următori se va perfecționa planificarea și managementul investițiilor publice cu scopul utilizării mai efective a resurselor publice. În anii 2007-2009 volumul investițiilor capitale din contul veniturilor de bază ale bugetului de stat se planifică în sumă de circa 500 mil. lei anual. O informație amplă privind analiza și planificarea investițiilor capitale se conține în Nota tehnică nr.3.

166. Prognoza principalelor categorii economice de cheltuieli publice pe anii 2006-2009 se prezintă în tabelul V.3.

Tabelul V.3. Proгноza cheltuielilor publice pe categorii economice pe anii 2006-2009

	2006 aprobat			Estimat								
				2007			2008			2009		
	mil. lei	% in total	% in PIB	mil. lei	% in total	% in PIB	mil. lei	% in total	% in PIB	mil. lei	% in total	% in PIB
Cheltuieli, total	16 479,0		38,3	19 478,5		39,5	21 557,7		38,5	23 874,3		37,7
Serviciul datoriei de stat	607,1		1,4	553,3		1,1	556,0		1,0	623,0		1,0
Interne	338,9		0,8	341,0		0,7	344,9		0,6	326,3		0,5
Externe	268,2		0,6	212,3		0,4	211,1		0,4	296,7		0,5
Creditarea neta	-39,8		-0,1	-23,8		0,0	-40,5		-0,1	-34,6		-0,1
Cheltuieli discreționare	15 911,7	100,0	37,0	18 949,0	100,0	38,4	21 042,2	100,0	37,6	23 285,9	100,0	36,8
Cheltuieli curente	13 877,6	87,2	32,3	16 650,8	87,9	33,8	19 084,1	90,7	34,1	21 633,5	92,9	34,2
Cheltuieli de personal	3 894,0	24,5	9,1	4 920,1	26,0	10,0	5 732,0	27,2	10,2	6 658,3	28,6	10,5
Mărfuri și servicii	3 594,9	22,6	8,4	4 582,7	24,2	9,3	5 122,8	24,3	9,1	5 692,3	24,4	9,0
din contul fondurilor de asigurări în medicină	1 514,3	9,5	3,5	1 998,7	10,5	4,1	2 293,9	10,9	4,1	2 628,7	11,3	4,2
Transferuri în scopuri de producție	1 134,2	7,1	2,6	1 212,1	6,4	2,5	1 319,6	6,3	2,4	1 415,1	6,1	2,2
Transferuri către populație	4 933,2	31,0	11,5	5 681,3	30,0	11,5	6 625,3	31,5	11,8	7 584,3	32,6	12,0
din contul bugetului asigurărilor sociale de stat	4 378,2	27,5	10,2	5 010,3	26,4	10,2	5 917,9	28,1	10,6	6 818,0	29,3	10,8
Alte cheltuieli	321,3	2,0	0,7	254,6	1,3	0,5	284,4	1,4	0,5	283,5	1,2	0,4
Cheltuieli capitale	2 034,1	12,8	4,7	2 298,2	12,1	4,7	1 958,1	9,3	3,5	1 652,4	7,1	2,6

Cheltuielile de personal

167. Evoluția cheltuielilor de personal pe parcursul anilor 2003-2005 marchează o diminuare ca pondere în PIB de la 9,6 la sută în anul 2003 pînă la 8,2 la sută în anul 2005. De fapt aceasta nu reprezintă o diminuare propriu-zisă, dar este o redistribuire la categoria de cheltuieli – mărfuri și servicii – odată cu implementarea asigurărilor obligatorii de asistență medicală. Acest fapt se observă în anul 2004 cînd au fost implementate integral asigurările obligatorii de asistență medicală. Astfel, cheltuielile de personal au diminuat ca pondere în PIB pînă la 7,8 la sută în anul 2004, iar în anul 2005 au înregistrat o creștere nesemnificativă de 0,4 p.p.

168. Exceptînd cheltuielile de personal redistribuite în rezultatul implementării asigurărilor obligatorii de asistență medicală, ponderea în PIB a acestei categorii economice de cheltuieli a fost relativ stabilă și a variat de la 8 la sută în anul 2003 pînă la 8,2 la sută - în anul 2005.

169. În anii următori cheltuielile de personal vor fi influențate de reforma salarială demarată în anul curent. Aceasta se va implementa treptat pînă în anul 2010, în limita cadrului de resurse disponibile. În aceste scopuri pe anii 2007-2009 se preconizează suplimentarea anuală a resurselor, după cum urmează: pe anul 2007 – 968 mil. lei, pe anul 2008 – 792 mil. lei și pe anul 2009 – 907,2 mil. lei.

170. Ținînd cont de influența reformei salariale, cheltuielile de personal ca pondere în PIB, vor manifesta o creștere de la 9,1 la sută în anul 2006 pînă la 10,5 la sută în anul 2009. Un studiu mai amplu al angajărilor și cheltuielilor de personal în sectorul public se prezintă în Nota tehnică nr. 2.

Cheltuielile pentru mărfuri și servicii

171. Cheltuielile pentru mărfuri și servicii în anii 2003-2005 au avut o evoluție invers proporțională celei a cheltuielilor de personal și determinată de același factor - implementarea asigurărilor obligatorii de asistență medicală. Astfel, în anul 2004 cota în PIB a cheltuielilor pentru mărfuri și servicii a crescut cu 1,6 p.p. și a constituit 7,8 %. În anul 2005 aceasta a înregistrat o creștere nesemnificativă de 0,1 p. p.

172. Cu excepția cheltuielilor pentru mărfuri și servicii ale instituțiilor medicale, care activează în condițiile asigurărilor obligatorii de asistență medicală, pe perioada 2003-2005, această categorie de cheltuieli economice a manifestat o evoluție stabilă. În anul 2004 ponderea acesteia în PIB a diminuat cu 0,3 p.p., constituind 4,9 la sută și s-a menținut la același și în anul 2005.

173. Pe termen mediu cheltuielile pentru mărfuri și servicii vor crește atât în expresie nominală, cât și reală. În anul 2007 acestea vor crește cu 0,8 p.p. și vor constitui 9,3 la sută din PIB. Din totalul creșterii respective, circa jumătate reprezintă creșterea cheltuielilor pentru serviciile medicale acordate în condițiile asigurărilor obligatorii de asistență medicală. În anii 2008 și 2009 ponderea în PIB a cheltuielilor pentru mărfuri și servicii se va reduce cu circa 0,1 p.p. anual, dat fiind încetinirea ritmurilor de creștere a cheltuielilor din contul fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală.

Transferurile în scopuri de producție

174. Transferurile în scopuri de producție conțin, în esență, transferurile pentru susținerea sectorului agrar, lucrările de reparații și întreținere a drumurilor publice și subvenționarea unor instituții din domeniul culturii, precum și pentru lucrările de amenajare a teritoriului și cele de evaluare a bunurilor imobiliare. În anii 2003-2005 volumul transferurilor în scopuri de producție a înregistrat o evoluție ascendentă, ponderea acestora în PIB majorându-se de la 1,6 pînă la 2,6 la sută.

175. Creșterea semnificativă a transferurilor în scopuri de producție rezultă din obiectivele de dezvoltare social-economică și s-a produs în special din contul transferurilor pentru amenajarea teritoriului finanțate din contul bugetelor UAT - 0,3 p.p., transferurilor pentru susținerea sectorului agrar - 0,2 p.p., transferurile pentru lucrările de reparații și întreținere a infrastructurii drumurilor publice și cele pentru susținerea instituțiilor din domeniul culturii - cu câte 0,1 p.p..

176. În anii 2007-2009 transferurile în scopuri de producție se vor reduce ca pondere în PIB de la 2,6 la sută în anul 2006 pînă la 2,2 la sută în anul 2009. Diminuarea respectivă se va produce ca rezultat al constîngerilor financiare, care se estimează pe anii respectivi, precum și în legătură cu nivelul relativ înalt de asigurare financiară a programelor care se realizează pentru susținerea sectorului agrar, precum și susținerea instituțiilor în domeniul culturii.

Transferurile către populație

177. Transferurile către populație dețin ponderea majoră în totalul cheltuielilor publice și în PIB. În anii 2003-2005, ponderea transferurilor către populație în totalul cheltuielilor discreționare a crescut de la 28,1 pînă la 30,3 la sută, iar ca pondere în PIB - de la 8,8 pînă la 11,1 la sută.

178. Partea preponderentă a transferurilor către populație - peste 70 la sută, o constituie prestațiile acordate din contul bugetului asigurărilor sociale de stat, care și reprezintă elementul de bază al creșterii transferurilor către populație, iar restul sînt prestațiile de asistență socială acordate din contul bugetului de stat și bugetelor unităților administrativ-teritoriale.

179. În anii următori va continua să crească volumul transferurilor către populație de la 11,5 la sută în PIB în anul 2006 pînă la 12 la sută în anul 2009. Creșterea respectivă va fi determinată preponderent de prestațiile acordate din bugetul asigurărilor sociale de stat, în timp ce transferurile către populație acordate din contul bugetului de stat se vor menține la nivelul de 1,3-1,2 la sută din PIB.

Capitolul VI. Bugetele unităților administrativ-teritoriale și relațiile cu bugetul de stat

Veniturile bugetelor UAT

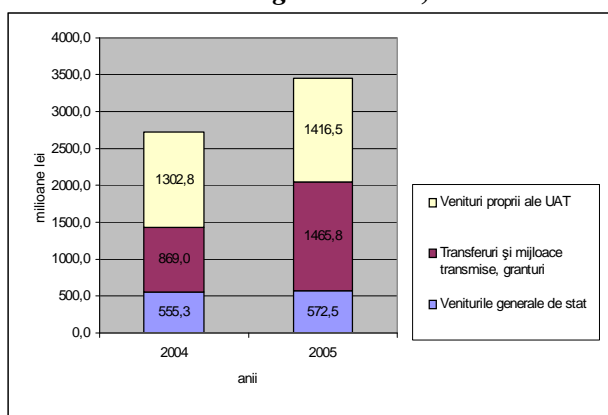
180. În perioada anilor 2004-2005 volumul veniturilor totale ale bugetelor UAT, în valoare nominală, au înregistrat o creștere de circa 27%, constituind în anul 2005 circa 10 la sută ca pondere în PIB sau 25 la sută în veniturile publice totale. Creșterea menționată a fost acoperită din contul impozitelor, taxelor și altor încasări la nivel de circa 21,4 la sută și din contul transferurilor – 78,6 la sută. Tendințele principalilor indicatori ai bugetelor UAT pentru perioada anilor 2004-2009 sînt prezentate în tabelul nr.VI.1.

Tabelul nr.VI.1. Veniturile și cheltuielile bugetelor UAT în anii 2004-2009

	Unitatea de măsură	Executat		Estimat de MF	Estimat		
		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Veniturile totale ale bugetelor UAT	mil. lei	2864,5	3636,6	3297,4	3569,2	3870,4	4144,2
dintre care:							
1. Venituri de bază total, inclusiv:	mil. lei	2727.1	3454.8	3145.3	3391.5	3682.8	3953.1
<i>ponderea în suma veniturilor globale</i>	%	95,2	95,0	95,4	95,0	95,2	95,4
2. Mijloace speciale	mil. lei	109.9	146.3	106.6	111.7	112.7	112.8
<i>ponderea în suma veniturilor globale</i>	%	3,8	4,0	3,2	3,1	2,9	2,7
3. Fonduri speciale	mil. lei	41.6	53.3	72.2	94.1	104.6	109.1
<i>ponderea în suma veniturilor globale</i>	%	1,5	1,5	2,2	2,6	2,7	2,6
Cheltuielile totale ale bugetelor UAT	mil. lei	2924.6	3775.7	3337.2	3609.2	3905.4	4174.2
Nivelul acoperirii cheltuielilor cu venituri totale fără transferuri	%	67,5	56,6	67,8	66,3	67,6	69,9

181. Volumul veniturilor de bază ale bugetelor UAT pe anii 2004-2005, în valoarea nominală, au înregistrat o creștere de 26,7 la sută, condiționată de creșterea veniturilor proprii ale bugetele UAT de 8,7 la sută (preponderent din contul creșterii încasărilor la impozitul pe venit din salariu (72,3 mil. lei), a transferurilor și mijloacelor transmise de la bugetul de stat - de 68,7 la sută (în legătură cu majorările salariale) și a veniturilor generale de stat cu 3 la sută (vezi diagrama nr. VI.1).

Diagrama nr.VI.1. Evoluția veniturilor de bază ale bugetelor UAT, 2004-2005

182. Mijloacele speciale și veniturile fondurilor locale de susținere socială a populației în perioada anilor 2004-2005 au înregistrat creștere, respectiv de 33,1 la sută (în legătură cu creșterea volumului serviciilor prestate) și 28,1 la sută (din contul mijloacelor transferate de la Fondul republican de susținere a populației și de la bugetele UAT). Evoluția acestor surse pe anii 2003-2009 se prezintă în anexele 5.3 și 5.4.

183. Conform estimărilor pe anii 2007-2009, veniturile totale ale bugetelor UAT (incluzând transferurile de la bugetul de stat) se preconizează să crească cu 25,7 la sută în anul 2009 comparativ cu anul 2006, condiționată preponderent de creșterea veniturilor proprii (398,3 mil. lei - în special din contul impozitul pe venit din salariu) și a veniturilor generale de stat (249,1 mil. lei - din contul impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător).

184. O informație mai amplă privind evoluția veniturilor și a cheltuielilor bugetelor UAT pe anii 2003-2009, în valori nominale și ca pondere în total, se conține în anexele 5.1 - 5.2.

185. Totodată, analiza denotă, că baza fiscală a unităților administrativ teritoriale rămâne insuficientă pentru asigurarea cheltuielilor necesare a bugetelor UAT. Astfel, chetuielile medii se asigură cu venituri proprii doar în două unități administrativ-teritoriale, iar ținând cont de toate veniturile colectate în unitățile administrativ-teritoriale respective, doar 3-4 din cele 35 unități administrativ – teritoriale (municipiile Bălți și Chișinău, raioanele Basarabeasca și Rezina) și-ar asigura cheltuielile respective.

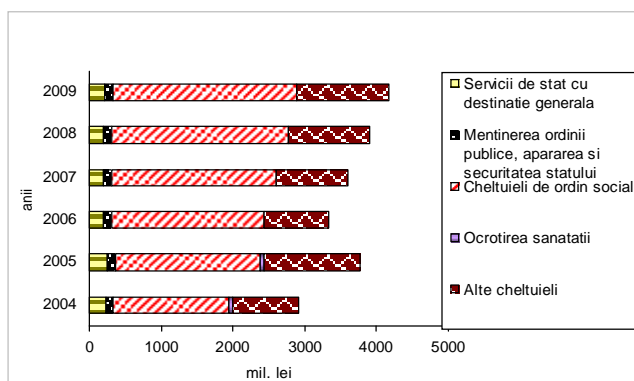
Cheltuielile bugetelor UAT

186. În perioada anilor 2004-2005 volumul cheltuielilor totale ale bugetelor UAT ca pondere în PIB au crescut cu 1,2 puncte procentuale, în valoare nominală, majorându-se cu 29,1 la sută.

187. Cheltuielile totale efectuate din contul bugetelor UAT în anii 2004-2005, au fost acoperite în mediu cu venituri (fără transferuri și mijloace transmise) respectiv, la nivel 67,5 și 56,6 la sută, iar pe parcursul anilor 2006-2009 acest indicator va crește pînă la nivelul de 69,9 la sută (vezi tabelul VI.1).

188. Sub aspect funcțional în anul 2005, cheltuielile cele mai semnificative sînt cheltuielile de ordin social-cultural, care constituie circa 54,5 la sută din volumul total de cheltuieli ale bugetelor UAT, cheltuielilor de ordin economic revenind circa 31,1 la sută, cheltuielilor pentru servicii generale de stat –circa 6,8 la sută și altor cheltuieli –7,6 la sută. Evoluția cheltuielilor bugetelor UAT pe sectoare este reflectată în diagrama nr.VI.2.

Diagrama VI. 2 Dinamica cheltuielilor bugetelor UAT in anii 2003-2009

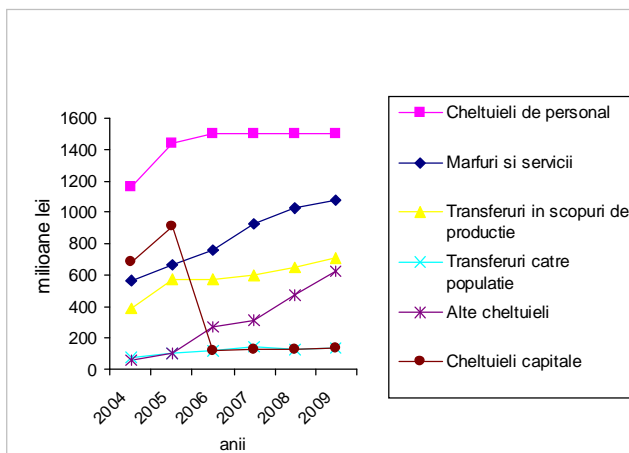

189. Conform estimărilor pe anii 2007-2009, volumul cheltuielilor globale ale bugetelor UAT în valoare nominală se va majora cu 25,1 la sută în anul 2009 comparativ cu anul 2006. În estimările menționate nu sînt incluse mijloacele necesare pentru acoperirea cheltuielilor aferente majorării salariilor în urma implementării noului sistem de salarizare în sectorul bugetar, precum și cheltuielile pentru investiții capitale care la această etapă sînt preconizate în bugetul de stat.

190. În următorii ani, cheltuielile bugetelor UAT sub aspect funcțional în valoare nominală vor înregistra creștere, aceasta fiind condiționată de indexarea cheltuielilor operaționale și de întreținere a instituțiilor bugetare în funcție de evoluția indicelui prețurilor de consum, precum și de alți factori expuși în continuare.

191. Tendințele principalelor categorii economice în anii 2004-2009 sînt prezentate în graficul VI.3

Graficul VI.3. Dinamica cheltuielilor bugetelor UAT pe principalele categorii economice, 2004-2009

192. Relațiile dintre bugetul de stat cu bugetele UAT pentru anii

Relațiile interbugetare 2007-2009 au fost estimate în conformitate cu prevederile cadrului legal existent. Aceste raporturi se determină prin stabilirea normativelor

de defalcări de la veniturile generale de stat și a sumelor transferurilor din fondul de susținere financiară a teritoriilor pentru bugetele UAT.

193. La stabilirea relațiilor interbugetare pentru asigurarea unei continuități în promovarea politicii inter-bugetare și încurajarea autorităților administrației publice locale în realizarea planurilor durabile de dezvoltare a unităților administrativ-teritoriale, pentru anii 2007-2009 se preconizează ca defalcările procentuale de la veniturile generale de stat să rămână la nivelul anului 2006.

194. La determinarea volumului cheltuielilor bugetelor UAT și a transferurilor din fondul de susținere financiară a teritoriilor s-a ținut cont de: (i) politicile și prioritățile identificate pentru domeniile respective; (ii) datele Biroului Național de Statistică privind numărul populației și structura demografică a acesteia la situația din 1 ianuarie 2006; (iii) normative unice de cheltuieli ce revin unui locuitor.

195. Creșterile normativelor menționate a fost influențate de politicile din domeniile respective, factorii principali fiind:

- Ø indexarea cheltuielilor pentru mărfuri și servicii în funcție de evoluția indicelui de consum;
- Ø majorarea normelor de alimentație în instituțiile de învățământ (majorarea normei pentru dejunul cald pentru elevii claselor I-VI și pentru grădinițe);
- Ø reparația instituțiilor de învățământ și cultură;
- Ø asigurarea cu materiale didactice, rechizite de birou, procurarea cărților și edițiilor periodice în instituțiile de învățământ și cultură;
- Ø realizarea măsurilor din programul „Salt”;
- Ø implementarea traptată a normelor naturale pentru îmbrăcăminte, inventar moale, obiecte de igienă și jucării pentru elevii din școlile internat de toate tipurile;
- Ø implementarea măsurilor din programul „Satul Moldovenesc”.

196. Pentru următorii trei ani, normativele medii de cheltuieli pe țară, utilizate la estimarea cheltuielilor bugetelor UTA și la determinarea mărimii transferurilor de susținere financiară a teritoriilor înregistrează o tendință de creștere.

197. Normativele medii de cheltuieli și ritmul creșterii anuale a acestora pe anii 2006-2009 este prezentat în tabelul nr.VI.2.

Tabela nr. VI.2 Ritmul creșterii anuale a normativelor de cheltuieli pe anii 2006-2009

Nr d/o	Domeniul		Normativele medii (lei)				Ritmul creșterii, %		
			2006	2007	2008	2009	2007 / 2006	2008 / 2007	2009 / 2008
1.	Servicii de stat cu destinație generală	un angajat	27208,94	27807,3	28346,49	29005,1	102,2	101,9	102,3
2	Cheltuieli pentru întreținerea centrelor militare	un recrut	5265,0	5607,0	5915,0	6370,4	106,5	105,5	107,7
3.	Poliția municipală	un colaborator	20314,4	20757,1	21155,3	21743,8	102,2	101,9	102,8
4.	Învățământ:								
	-pentru instituțiile preșcolare	un copil	2642,375	3241,096	3463,123	3690,195	122,7	106,9	106,6
	-pentru școli primare, gimnazii și licee	un elev	1725,107	1860,1437	1950,346	1984,174	107,8	104,8	101,7
	-pentru instituțiile de tip-internat	un elev	8341,97	10676,6	11655,444	12581,2	128,0	109,2	107,9
	-pentru școli-internat cu regim special	un elev	11388,67	13957,102	15474,754	17044,951	122,6	110,9	110,1
	-pentru instituțiile complementare	un elev	143,54	150,623	156,858	164,996	104,9	104,1	105,2
5.	Cultura	un locuitor	32,568	39,4238	48,7218	53,3664	121,1	123,6	109,5
6.	Sport și acțiunile pentru tineret	un locuitor	1,41	1,54	1,67	1,8	109,2	108,4	107,8
7	Asistența și susținerea socială:								
	-servicii de deservire socială la domiciliu	un colaborator	6276,4	6363,7	6425,41	6487,41	101,4	101,0	101,0
	-azilurile de bătrâni și pensionari	un tutelat	16188,6	17357,41	18497,5	19643,01	107,2	106,6	106,2
	-centrele de asistență socială de zi pentru copii	un tutelat	7413,4	7817,95	8212,6	8609,11	105,5	105,0	104,8
	-centrele de asistență socială de plasament pentru copii	un tutelat	11609,6	12243,12	12861,2	13482,09	105,5	105,0	104,8
	-centrele psihosociale de reabilitare a victimelor violenței în familie	un tutelat	16188,6	17357,41	18497,5	19643,01	107,2	106,6	106,2
8.	Serviciul sanitar-veterinar	un angajat	14134,3	14436,4	14706,2	15028,3	102,1	101,9	102,2

198. În perioada anilor 2007-2009, pentru bugetele UTA se estimează transferuri de la bugetul de stat din fondul de susținere financiară a teritoriilor în sumele indicate în tabelul nr. VI.3.

199. Pentru anii 2007-2009 se preconizează ca unitățile administrativ-teritoriale, a căror cotă a veniturilor depășește cu 20 la sută necesitățile medii de cheltuieli, să transfere suma respectivă la bugetul de stat în fondul de susținere financiară a teritoriilor. Aceste sume se estimează a fi în anul 2007 – 278 mil. lei, în anul 2008 – 400,2 mil. lei și în anul 2009 – 553 mil. lei.

Tabela nr. VI.3 Transferurile din fondul de susținere financiară a teritoriilor estimate pe anii 2007-2009

(mii lei)

Denumirea UAT	Anii		
	2007	2008	2009
Raioanele			
Anenii Noi	31010,0	31480,0	30690,0
Basarabeasca	5030,0	4100,0	2510,0
Briceni	28280,0	30190,0	30010,0
Cahul	44330,0	45470,0	43860,0
Cantemir	36930,0	39160,0	39800,0
Călărași	40130,0	41810,0	42480,0
Caușeni	41140,0	42770,0	42530,0
Cimișlia	31930,0	33500,0	34010,0
Criuleni	37960,0	39570,0	39910,0
Dondușeni	15940,0	16450,0	16500,0
Drochia	30340,0	31390,0	30960,0
Dubăsari	24550,0	25440,0	25810,0
Edineț	26200,0	26670,0	25790,0
Fălești	43950,0	46650,0	47610,0
Florești	35580,0	37200,0	36800,0
Glodeni	26460,0	27710,0	28170,0
Hîncești	58310,0	60650,0	60590,0
Ialoveni	43980,0	45450,0	45100,0
Leova	30490,0	32580,0	33240,0
Nisporeni	40750,0	42900,0	43960,0
Ocnîța	21120,0	21790,0	21870,0
Orhei	41080,0	41680,0	40160,0
Rezina	21730,0	22280,0	21940,0
Rîșcani	29050,0	30450,0	31080,0
Songerei	50520,0	53240,0	54470,0
Soroca	40270,0	41570,0	41180,0
Strășeni	40080,0	41400,0	40830,0
Șoldănești	24470,0	25550,0	25930,0
Ștefa Vodă	39170,0	41480,0	42530,0
Taraclia	13650,0	13720,0	12990,0
Telenești	46710,0	49190,0	50450,0
Ungheni	54470,0	56560,0	56360,0
Total raioane	1095610,0	1140050,0	1140120,0
UTA Găgăuzia	20890,0	18550,0	13780,0
Total UAT	1116500,0	1158600,0	1153900,0

Planificarea strategică a bugetelor UAT

200. Luînd în considerare rolul autorităților publice locale în promovarea și implementarea politicilor sectoriale la nivel local, precum și în gestionarea unei părți a finanțelor publice, din anul 2005 s-a început extinderea practicii de planificare strategică la nivelul bugetelor UAT, fiind implicate în acest proces autoritățile administrației publice ale trei raioane - Orhei, Ungheni și Glodeni.

201. Pentru anul 2007 se preconizează a fi antrenați în procesul de planificare strategică și autoritățile administrației publice ale minicipiilor Bălți și Chișinău și ale raioanelor: Cahul, Drochia, Edineț, Sîngerei și Strășeni.

Încheiere

202. Îmbunătățirea și consolidarea managementului finanțelor publice constituie unul din elementele-cheie ale unui sistem bugetar durabil și implică anumite măsuri orientate spre sporirea eficacității resurselor financiare publice. În ultimii ani au fost depuse eforturi considerabile în ce privește îmbunătățirea metodelor de planificare a bugetului și a formatului de prezentare a acestuia.

203. CCTM ca metodă strategică de elaborare a bugetului a fost introdus în Moldova în 2002, acesta reușind să devină o fază integră a ciclului bugetar anual, precum și un element de bază în programul de reformă a managementului finanțelor publice. În același timp, trebuie de recunoscut că progresul în ce privește introducerea prin intermediul CCTM a unei abordări mai strategice în procesul de planificare a bugetului este destul de limitat. În boxa de mai jos sunt evidențiate principalele provocări în acest proces, precum și unele măsuri de îmbunătățire.

Alocările CCTM nu reflectă încă suficient prioritățile politicilor în contextul SCERS:

- ◊ Inițiativele și acțiunile SCERS au fost considerate ca ceva suplimentar la cheltuielile existente;
- ◊ Ministerele de ramură acordă atenție limitată priorităților SCERS în procesul său de planificare a bugetului;
- ◊ Necesitatea de a se focusa asupra modalității de eliberare a resurselor în condițiile restructurării activităților existente;
- ◊ Angajamentele excesive de cheltuieli (ex.cu privire la salarii) consumă majoritatea resurselor suplimentare în cadrul CCTM;
- ◊ În rezultat, posibilitățile de finanțare ale inițiativelor noi din SCERS sunt extrem de limitate;
- ◊ Lipsa clasificării programelor face dificilă legătura dintre cheltuieli și politici.

Măsurile care vor fi întreprinse pentru îmbunătățirea situației date:

- ◊ Costuri mai realiste ale politicilor SCERS, ținând cont de volumul total de cheltuieli alocate;
- ◊ Plafoanele și procedurile bugetare cer ca ministerele să identifice rezerve de economisire în rezultatul folosirii eficiente a resurselor;
- ◊ Elaborarea clasificăției programelor și introducerea acesteia din 2008.

204. În acest context direcțiile principale pentru dezvoltarea pe termen mediu a procesului CCTM sînt:

- Consolidarea analizelor impactului măsurilor fiscale și dezvoltarea capacităților de prognoză macro-financiară, în special a celor ce țin de sursele externe pentru proiectele investiționale, în scopul atingerii unui nivel mai înalt de corectitudine la elaborarea prognozelor CCTM.
- Extinderea abordării strategice în planificarea cheltuielilor publice către toate sectoarele, ceea ce deja a fost pilotat în patru sectoare. Aceasta este strâns legat de introducerea clasificăției programelor, element esențial în promovarea unei abordări mai strategice a planificării bugetare.
- Adoptarea unei abordări mai strategice și mai transparente în procesul de stabilire a plafoanelor în CCTM, ceea ce va face ca executorii de buget să demonstreze o utilizare mai eficace și eficientă a resurselor bugetare.
- Dezvoltarea capacităților de analiză și planificare strategică a autorităților publice prin reorganizări structurale în cadrul ministerelor de ramură în

contextul implementării Strategiei de reformă a administrației publice centrale, precum și prin implementarea unor măsuri de instruire a personalului;

- Extinderea practicii de analiză și planificare strategică la nivelul unităților administrativ-teritoriale, luând în considerare exercițiul pilot care a fost inițiat în 2005 în trei raioane (Orhei, Ungheni și Glodeni) cu cuprinderea încă a șapte raioane în anul curent. Aceasta are drept scop îmbunătățirea planificării bugetare la nivelul UAT și sporirea responsabilității pentru alocarea și utilizarea eficientă a resurselor financiare, precum și asigurarea transparenței și consistenței cu politicile naționale și locale.
- Sporirea transparenței procesului bugetar prin implementarea Strategiei de comunicare privind CCTM și bugetul anual, în special prezentarea informației cu privire la CCTM și buget pe pagina web a Ministerului Finanțelor și editarea versiunii populare a CCTM, destinate pentru publicul larg.

205. Măsurile preconizate vor contribui la atingerea obiectivului de bază al CCTM, care constă în asigurarea consistenței între prognozele bugetare ale Guvernului și un cadru macroeconomic și fiscal durabil, precum și dezvoltarea în continuare a unui proces de planificare bugetară, axat pe politici și priorități, în care să se evidențieze o legătură mai bună între prioritățile de politică a Guvernului și alocarea resurselor într-o perspectivă de termen mediu, în limita cadrului disponibil de resurse.

Lista anexelor și notelor tehnice

Anexe

1. Evoluția indicatorilor macroeconomici, 2003-2009	49
2. Evoluția cadrului financiar global, 2003-2009	50
3.1. Evoluția bugetului public național, 2003-2009, mil. lei	51
3.2. Evoluția bugetului public național, 2003-2009, % în PIB	53
3.3. Evoluția bugetului public național, 2003-2009, % în total	55
4.1. Evoluția bugetului de stat, 2003-2009, mil. lei	57
4.2. Evoluția bugetului de stat, 2003-2009, % în total	58
4.3. Evoluția bugetului de stat (venituri și cheltuieli de bază), 2003-2009	59
4.4. Evoluția fondurilor și mijloacelor speciale ale bugetului de stat, 2003-2009..	61
5.1. Evoluția bugetelor UAT, 2003-2009, mil. lei	62
5.2. Evoluția bugetelor UAT, 2003-2009, % în total	63
5.3. Evoluția mijloacelor speciale ale bugetelor UAT, 2003-2009	64
5.4. Evoluția fondurilor speciale ale bugetelor UAT, 2003-2009	64
6. Evoluția BASS, 2006-2009	65
7. Evoluția FAOAM, 2004-2009	66
8. Evoluția datoriei de stat și a plăților aferente, 2003-2009	67
9.1. Plafoanele de cheltuieli de la bugetul de stat pe sectoare și autorități publice centrale pe anul 2007	68
9.2. Plafoanele de cheltuieli de la bugetul de stat pe sectoare și autorități publice centrale pe anul 2008	77
9.3. Plafoanele de cheltuieli de la bugetul de stat pe sectoare și autorități publice centrale pe anul 2009	86
10. Prioritățile de reformă pe principalele sectoare și implicațiile acestora pe anii 2007-2009	94
11. Planul strategic de cheltuieli în domeniul educației, 2007 - 2009.....	106
12. Planul strategic de cheltuieli în domeniul ocrotirii sănătății, 2007 - 2009	121
13. Planul strategic de cheltuieli în domeniul protecției sociale, 2007 - 2009	136
14. Planul strategic de cheltuieli în domeniul agriculturii, 2007 - 2009	147

Note tehnice

1. Nota tehnică privind impactul măsurilor de politică fiscală în 1998-2009	164
2. Nota tehnică privind angajările și cheltuielile de personal în sectorul public ...	169
3. Nota tehnică privind situația curentă în domeniul investițiilor publice și prioritățile pe termen mediu	174